LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO XI. LJUBLJANA, OKTOBER 1970 ŠTEVILKA 10

Opirali ste se na lastne sile...

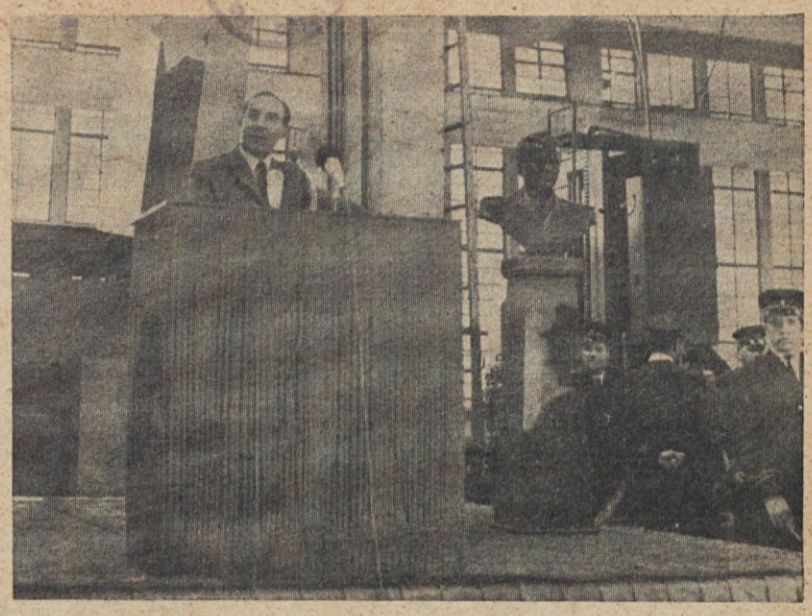

Tov. Stane Kavčič, predsednik IS Slovenije, med govorom na zboru ob 20-letnici samoupravljanja (Foto J. Žlebnik)

DNE 3. 9. 1970. JE NA PROSLAVI OB DVAJSETI OBLETNICI SAMOUPRAVLJANJA NA ZBORU KOLEKTIVA V TITOVIH ZAVODIH LITOSTROJ SPREGOVORIL TUDI PREDSEDNIK SLOVENSKEGA IZVRŠNEGA SVETA TOV. STANE KAVČIČ. NJEGOV GOVOR OBJAVLJAMO V CEOLTI.

Spoštovane tovarišice in tovariši!

Imam prijetno dolžnost, da vam najprej čestitam k vašemu jubileju, k dvajsetletnici samoupravljanja, hkrati pa se vam želim v imenu širše družbene skupnosti zahvaliti za vse tisto, kar je Litostroj, kar ste vi s svojim delom, s svojimi napori, s svojim znanjem dali in prispevali k napredku naše družbe, k naši industrializaciji in še posebej k naši elektrifikaciji. Litostroj je začel pošiljati svoje proizvode na tržišče v tistem obdobju, ko nam ni šlo dobro, ko smo bili pritisnjeni z vseh strani, ko smo bili v težki politični in gospodarski blokadi. Začel je proizvajati prepotrebne turbine za elektrifikacijo, ki je bila predpogoj našemu napredku, takrat, ko takih proizvodov ni bilo mogoče dobiti ne doma, ne v inozemstvu. Zato je vaš delež neločljivo povezan z vsemi tistimi rezultati, z vsem gospodarskim in družbenim napredkom, ki ga je v tem obdobju dosegla naša družba, Jugoslavija in še posebej socialistična republika Slovenija. Vaš kolektiv je najprej in najbolj občutil nihanja v naši gospodarski politiki, tako tista, ki so bila nujna, kakor tista, ki so bila, na žalost, rezultat naših včasih premalo pretehtanih, včasih tudi napačnih zamisli, načrtov, odločitev in akcij. In tako ste teh dvajset let skorajda neprestano bili na tem, da ste imeli enkrat naročil preveč, in so vas pritiskali z roki in drugimi zahtevami. Takrat ste imeli opraviti z nepopustljivostjo in nepotrpežljivostjo vaših kupcev. Drugič pa je prišlo do investicijske suše in je bilo težko plasirati proizvode. Vi ste vedno znali najti pot iz težavnega položaja. Pri tem ste se opirali na svoje lastne sile, na sposobnost vašega lastnega kolektiva.

Res je sicer, da ste imeli tu in tam kakšno nepredvideno in burno zborovanje ali sestanek, toda vedno ste se znali dogovoriti in najti pot ter dovolj moči, da ste našli rešitev. Niste se spremenili v politično tovarno, ki bi pričakovala od družbe dotacij, ampak ste vedno pametno gospodarili s tistim, kar ste ustvarili sami. Napredovali ste, gradili, se širili in povečevali rezultate lastnega dela. To so pomembni dosežki in mislim, da ste upravičeno ponosni nanje. Menim, da se to lahko pribije in ve ob dvajsetletnici Litostroja. Z vsemi temi gospodarskimi rezultati je seveda povezano samoupravljanje. Gotovo vsega tega ne bi bilo, če vam ne bi pred dvajsetimi leti družba izročila te tovarne, sredstva in bogastvo v upravljanje.

Za tako zgodovinsko dejanje, kot je uvedba samoupravljanja, je seveda dvajset let premalo, takorekoč nič, toda vendar je v teh dvajsetih letih samoupravljanje pognalo korenine. Postalo je pri nas dejstvo, ki vpliva na svetovna dogajanja. Kajti v širšem svetovnem prostoru se neprestano porajajo vprašanja o udeležbi delavcev pri samoupravljanju v tej ali drugi obliki. Nočem trditi, da ima za to zasluge samo naše samoupravljanje v Jugoslaviji, ne, toda prav gotovo ima pri tem svoj delež. Zato za nikogar od nas danes ni več vprašanje ali je samoupravljanje potrebno ali ne. Toda ogromna večina je tistih, vsepovsod in tudi med vami, ki imajo manj kot dvajset let delovne dobe. To pomeni, da praktično ne poznajo nobenega drugega proizvodnega in družbenega odnosa kot samoupravljanje.

Sedaj se je pojavilo vprašanje, kako samoupravljanje razvijati naprej, kako združiti in združevati demokratično delavsko oblast z individualno iniciativo, z organizacijo dela, z boljšim in neprestanim tehničnim napredkom, kako izravnavati različne interese znotraj kolektiva, kako deliti dohodek danes in kako misliti na perspektivo jutri in pojutrišnjem. To so vprašanja, ki se danes pojavljajo ne samo v vašem, ampak skoraj v vseh delovnih kolektivih. Enostavnega recepta in odgovora na vsa ta vprašanja ni. Dan za dnem se moramo ukvarjati s temi problemi in jih razumno reševati. Moramo se dogovarjati, planirati, demokratično tehtati razna mnenja in z demokratično metodo tudi nekaj skleniti. Ko pa zahtevamo, da bi sklepe uresničevali, večkrat odpovemo. Sklepe morajo izpolnjevati vsi, od najvišjega do najnižjega, od direktorja do zadnjega delavca, v tem in v vseh drugih kolektivih. To je osnovna vsebina problemov, ki danes tarejo delavsko samoupravljanje.

Prepričan sem, da bodo prav letošnje obletnice dvajsetletnice delavskega samoupravljanja in bližnji kongres samoupravljavcev dale nove spodbude za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Morda bodo prav te obletnice mobilizirale še tiste posameznike, ki včasih pravijo, da jih samoupravljanje ne briga. Ti govorijo: »Dajte nam zaslužka, dajte nam čimbolj obilno kuverto, vse ostalo se nas ne tiče«. Tudi to manjšino moramo videti in vplivati nanjo, jo prepričevati in ji dopovedovati, da njeno stališče ni pravilno in da morajo biti vsi na ta ali na oni način odgovorni za stanje v podjetju danes, jutri in tudi v bodočnosti. To je edina pot, ki jamči najboljše gospodarske uspehe, največjo demokracijo in osebno svobodo ter osebni napredek vsakega posameznika.

Naj rečem še nekaj besed o splošnem gospodarskem in političnem položaju. Kar se tiče mednarodnih političnih dogodkov sem prepričan, da jih zelo pozorno spremljate, da sedite pri radijskih in televizijskih aparatih in vidite, da živimo v času zelo živahnih mednarodnih političnih akcij, dogovorov, srečanj in pogajanj. Ta so vsa usmerjena v to, da se zmanjša mednarodna politična napetost v svetu, da se začno sporna vprašanja reševati na podlagi sporazumevanja, enakopravnosti in suverenosti, da se odpravijo nekatera žarišča, ki neprestano grozijo, da se razrastejo v velike vojne požare. Vsa ta načela naj veljajo ne le za velike, ampak tudi za majhne narode in države.

Naša država, njeni voditelji in funkcionarji so tudi zelo aktivno vključeni v mednarodna dogajanja, prispevajo svoj delež in ga bodo dali zlasti na bližnji konferenci neuvrščenih. Prepričan sem, da v tem pogledu uživajo popolno in nedeljeno podporo vsega našega naroda, vsakega delovnega človeka v Sloveniji in Jugoslaviji. Mi smo v tem pogledu vedno bili in bomo tudi v bodoče pripravljeni aktivno posegati v ta dogajanja. Jugoslavija z razumevanjem gleda na še nerešena mednarodna vprašanja. Hhrati pa na podlagi svojih znanih načel neodvisnosti, suverenosti in socialistične usmerjenosti zagovarja tudi naše interese in se bori za čim boljšo bodočnost.

Smo še vedno v precej veliki gospodarski ekspanziji, kar je dobro in prav. Žal večkrat nismo uspeli razvozlati nekaterih vozlov, ki ponekod motijo gospodarski razvoj. Ti vozli nekoliko oblačijo naše sicer precej vedro gospodarsko in politično nebo. Tukaj mislim predvsem na relativno velik ples cen, na določeno nestabilnost, na težnje k inflaciji in tudi na to, da še vedno nismo uspeli izdatno popraviti naše zunanje plačilne bilance. Kar se tiče naše politike v republiki, smo doslej in bomo še naprej podpirali vse ukrepe, ki rešujejo ta vprašanja. Nobenih iluzij nimamo, da bi lahko ta kisla jabolka spremenili v sladka samo z deklaracijami, rekel bi, samo s splošnimi frazami. Vemo, da lahko ta vprašanja rešujemo samo z materialnimi žrtvami. Žrtvovati pa moramo vsi, zato, da bi bile le-te čim manj občutne.

V preteklosti smo in bomo tudi v prihodnje podpirali tisto politiko, ki gre dosledno v duhu reforme. Prav tako smo in bomo proti takim predlogom, ki bi odstopali od reforme. To bi nas vodilo v preveliko inflacijo, odpravljali bi rezultate tistih, ki več delajo, ki bolj produktivno in skromno gospodarijo. Takšni protireformski predlogi bi dobre delavce izravnavali s tistimi, ki ne delajo tako, s tistimi, ki ne morejo ali pa nočejo izkoristiti vseh potencialov, ki jih imajo na voljo. Taka so bila naša stališča doslej in mislim, da bodo tudi v bodoče, zlasti pri sestavljanju srednjeročnega programa in plana, ki je sedaj pred nami.

Kar se tiče konkretnih materialnih odločitev v republiki, smo vedno bili in bomo zvesti tem načelom, o katerih sem govoril. Držimo se načela, da gospodarimo v republiki s tistim, kar imamo in se ne poskušamo stegniti bolj, kot je mogoče. Našo bilanco moramo obdržati in ne smemo imeti primanjkljajev. Lahko vam rečem, da z našimi samoupravnimi skladi, v katerih je zbranih na stotine in stotine milijard, gospodarijo delovni ljudje tako, da so skladi stalno likvidni in uravnoteženi. Še več, na voljo imajo vedno večjo ali manjšo rezervo, vključujoč tudi sklad za pokrivanje izgub. Za to gre zasluga predvsem našemu nadzoru, ki opazi vsako izgubo, če bi se kjerkoli pojavila. S skupnimi močmi nato likvidiramo ta žarišča neproduktivnega gospodarstva. To smo delali zadnja leta, to delamo sedaj, in rezultati so vsekakor zelo dobri. Kar se tiče nepokritih izgub v Jugoslaviji se mi zdi, da je tu Slovenija udeležena z najmanjšim odstotkom. Sem in tja so taka naša stališča sicer povzročila glavobole, vendar mislim, da so dala tudi dobre rezultate in moramo zato s tako politiko nadaljevati. Ne zaradi principa samega, ampak zaradi zdravega gospodarstva, na katerem lahko počiva napredek standarda in osebna blaginja vsakega proizvajalca in vsakega državljana.

Seveda, če smo v gospodarski ekspanziji, če smo v konjunkturi, nima smisla samo tarnati, a ničesar storiti. Ne samo vam, ampak vsem gospodarskim organizacijam smo govorili in vam še vedno govorimo: »Vključite se v to konjunkturo, bodite širokopotezni, pojdite v ekspanzijo, razmišljajte o tem, kako povečati proizvodnjo in kako jo modernizirati. Ob tem boste morali seveda prevzeti nase tudi delež morebitne inflacije, morebitnih bodočih težav in problemov, ki nam jih potok konjunkture lahko prinese.« Tako stališče se nam zdi najbolj pametno, najbolj racionalno in tudi najbolj koristno, zlasti še za tiste, ki so najbolj širokopotezni in ustvarjalni. Taki ljudje tudi preudarno odločajo o vsem in pri tem mislijo tudi vnaprej.

Mi vemo, da je šel Litostroj točno v tej smeri in splošno je znano, da ste v zadnjem obdobju naredili nekaj novih korakov in da nameravate razširiti vaš asortiment. Znano je tudi, da nameravate povečati svoj manevrski prostor zato, da ne bi bili vezani na proizvodnjo samo nekoliko proizvodov. V izvršnem svetu smo vaše načrte analizirali in smo se z njimi strinjali. Podpirali jih bomo, pomagali vam bomo tudi v prihodnje, seveda naj takoj pristavim tiste znane in mnogokrat ponovljene besede — »v okviru naših možnosti«.

V Sloveniji se sedaj že čutijo nove, zelo širokopotezne zamisli. Nedavno sem bil v Mariboru, kjer so mi nekateri tovariši pripovedovali o velikem načrtu združitve, ne samo združitve, ampak nadaljnjega hitrega in mogočnega razvoja avtomobilske industrije. Pri tem mislim na združitev med TAM in sedanjo tovarno železniških vozil »Boris Kidrič«. Upam in želim, da bi se ta projekt uresničil. Na ta način bi dobili moderno organiziran in sposoben kolektiv, ki bi se lahko vključil ne samo v jugoslovanska, ampak tudi v evropska in svetovna tržišča. Vi veste, da nameravata tudi Gorenje iz Velenja in EMO iz Celja narediti nekaj podobnega. Če se bodo ti razgovori uspešno končali, kar želim in upam, bi ustvarili, lahko rečem, še enega velikana, mogoče ne toliko po številu delavcev kot po svoji tehnološki organiziranosti in sposobnosti. Ta proizvajalec na področju tako imenovanih belih aparatov bi lahko šel vštric s svetovnimi in zlasti evropskimi dosežki. To so samo nekateri konkretni načrti našega nadaljnjega gospodarskega in s tem tudi političnega in demokratičnega razvoja in dviga blaginje naših delovnih ljudi. Prepričan sem, da so prav tu tudi za vaš kolektiv velike možnosti in da imate za uspeh objektivne pogoje.

V zadnjem desetletju ste uspeli vzgojiti številne projektante in organizatorje proizvodnje, ki so vedno bolj pomembni za nadaljnji napredek našega gospodarstva in dvig našega standarda. Konec koncev, tovarno lahko zgradimo v šestih mesecih ali v enem letu, tudi milijardne zneske posojila lahko dobimo, toda kadrov ne moremo vzgojiti pre-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Svečana seja DS

Svečana seja centralnega delavskega sveta je dala proslavljanju 20-letnice samoupravljanja v našem kolektivu še zlasti lepo obeležje. Navzočnost številnih uglednih družbeno političnih predstavnikov, še posebej pa tov. Leskoška, pomeni priznanje kolektivu za vsa njegova prizadevanja v preteklem obdobju. Potem ko je predsednik CDS tov. Papež Anton pozdravil navzoče in goste ter dal besedo predsedniku UO in generalnemu direktorju podjetja, je spregovoril tudi tov. Leskošek Franc. Kot posebno dragega gosta ga je nato predsednik CDS povabil, naj vsem predsednikom DS in UO, ki so se zvrstili v preteklih 20 letih, podeli spominske plakete. Po končani seji so se na zakuski srečali stari in novi samoupravljavci. Številni stiski rok nekdanjih sodelavcev v samoupravnih organih in obujanje spominov so dali pečat veselemu razpoloženju. Tudi tov. Leskošek je ostal dolgo z nami in obljubil, da se bo k nam vedno rad vračal. Tako je bila v zgodovino samoupravljanja vpisana še ena seja najvišjega samoupravnega organa in kot taka nov prispevek k nadaljnji graditvi novih družbenih odnosov, ki temeljijo na samoupravljanju.

V. K.

Med slovesno sejo DSP je zbranim spregovoril tudi častni gost Franc Leskošek-Luka (Foto Nace Bizilj)

Statutarna poslovna politika

OB IZVOLITVI NOVEGA PREDSEDNIKA DELAVSKEGA SVETA PODJETJA INŽ. AVGUSTA KLEMENCA SMO GA NAPROSILI, DA BI NAM ODGOVORIL NA NEKAJ VPRAŠANJ.

1. Kakšna naj bi bila po vašem mnenju naloga in smisel samoupravnih organov v podjetju in še posebej, kakšno vlogo naj bi imel pri tem predsednik DS podjetja?

Mnenja sem, da bi osnovni namen samoupravljanja moral biti v trajnejšem obstoju in razvoju podjetja ter celotni delovni skupnosti. Ta pojma bi nam morala biti bližja, predvsem pa bi ju morali bolj ceniti. Premalo se zavedamo, da nam ta kritizirana delovna skupnost le nudi osnovni kruhek. Omogočila nam je tudi uresničiti različne stopnje življenjskega standarda pod dokaj ugodnimi pogoji in demokratično.

Smisel delovanja organov upravljanja vidim v združevanju temeljnih ekonomskih in neekonomskih socialnih ciljev ter doseganju njunih najboljših rezultatov. Interes delovne skupnosti je namreč dvojen. Na eni strani je zainteresirana za dosego čim boljših delovnih in življenjskih pogojev, čemur bi lahko rekli kratkoročnejši pogled. Na drugi strani pa je tudi zainteresirana za stabilnost teh pogojev, kar vodi kot dolgoročnejši pogled do interesa za obstoj podjetja.

Kaj menim o nalogah organov upravljanja? Ob tem mislim predvsem na osrednji organ upravljanja — DSP, o ostalih bom govoril kasneje. Po nekaj desetletnih izkušnjah bi pač morali napraviti krepak kakovostni korak naprej. Jasneje in natančneje moramo odrediti temeljne cilje podjetja, izvesti razmejitve in postaviti odgovornost v DSP, UO in SSOZD.

Naša osnovna naloga, oziroma predmet dela organov upravljanja naj bi bile temeljne poslovno politične odločitve. DSP naj bi se ukvarjal predvsem s poslovno politiko podjetja kot izhodiščno funkcijo upravljanja in vodenja poslovanja podjetja, to pa na podlagi skupinskega odločanja.

V kompleksu poslovne politike bi skupno z organi vodenja obravnaval tako imenovano »statutarno« politiko in razvojno politiko. Pod pojmom statutarne politike ne razumem večkrat »zlorabljani« pojem obveznih pravnih normativov v podjetju, ampak menim, da je to sodoben koncept poslovne politike, ki temelji na znanstvenih dosežkih. Iz naslednje sheme je razvidna sistemizacija poslovne politike po Janku Kralju.

STATUTARNA POSLOVNA POLITIKA

Temeljna načela (splošna politika)
Strategija: temeljni smotri in cilji
Filozofija vodenja in vrednote
Organizacijsko poslovna načela sredstev
Načela celotne ekonomike podjetja kot cilja
Načela delitve rezultata
Specifična načela

Struktura podjetja
Organizacijska struktura
Komunikacije in informacije

Karakteristike podjetja
Finančne karakteristike
Nabavne karakteristike
Proizvodne karakteristike
Razpečavne karakteristike
Kadrovske karakteristike

TEKOČA POSLOVNA POLITIKA

Splošna poslovna politika
Funkcijske politike
Finančna politika
Nabavna politika
Proizvodna politika
Razpečavna politika
Personalna politika
Socialna politika

RAZVOJNA POSLOVNA POLITIKA

Splošna razvojna politika
Funkcijske razvojne politike
Razvojna finančna politika
Razvojna tržna politika (marketing)
Politika tehničnega in ekonomskega razvoja
Kadrovska politika
Investicijska politika

Čeprav bi rad nekatere stvari povedal kar najbolj enostavno, jih žal ne morem. Samoupravljalci se bomo pač morali sprijazniti s tem, da veljajo ne samo v poslovanju podjetja, ampak v vsaki organizirani skupnosti določena načela, ki jih je potrebno upoštevati in s katerimi se moramo seznaniti.

Poleg temeljne naloge upravljanja in vodenja sodobnega podjetja naj bi DSP obdržal demokratično institucijo točke dnevnega reda: »vprašanja članov DSP«. Tu gre predvsem za nefiltrirana opozorila članov DSP. Menim tudi, da se bo moral DSP v najkrajšem času ukvarjati s problematiko naše klasične proizvodnje. DSP bi moral skrbeti, da bi bila ekonomika cilj organizacijske strukture. Temu cilju pa naj bi podredili proizvodne in kadrovske naloge.

Vlogo predsednika DSP pojmujem kot povezovanje in vsklajevanje raznih interesov ter pobud in usmerjanje k skupnim najboljšim ciljem, vendar v mejah dogovorjene poslovne politike. Pri tem mislim na celotno delovno skupnost, čeprav bom predvsem deloval v samoupravnih organih. Podobno vlogo naj bi imeli tudi ostali člani samoupravnih organov. Sem zagovornik višjega spoznavnega vodenja, z vsemi njegovimi značilnostmi. Vprašanje pa je, kdaj bomo do tega prišli.

2. Ali družbeno-politične organizacije dovolj tesno sodelujejo z organi delavskega samoupravljanja?

O tem bi sedaj na začetku svojega mandata težko podal svojo oceno. Morda bi lahko ocenil le bližnjo preteklost. Zdi se mi pa, da so bili nastopi sindikata bolj ofenzivnega, ZK pa defenzivnega značaja. V prihodnje se bom moral seznaniti z njihovimi stvarnimi programi, oziroma stališči.

3. Kakšna je povezava med delom obratnih DS in delom osrednjega DS?

Vaše vprašanje bi nekoliko preoblikoval, oziroma ga postavil v pretekli in prihodnji čas.

Doslej se je povezava med ODS in DSP kazala v posredni vlogi skozi nekak »filter« UO. UO je bil sicer izvršni organ DSP, poleg tega pa je opravljal posredniško vlogo med ODS in strokovnimi službami. Tu pa so se stvari največkrat prepletale.

Kako naj bi bilo v bodoče? Ob stoječi statut sicer kaže tehnične rešitve povezave, vendar sem zaradi neustrezne organizacijske strukture novih svetov zaskrbljen.

Nekdanjim ODS (območje ne katerih se je spremenilo in povečalo) smo sicer dali zveneče in zapleteno ime — Sveti samostojnih organizacij združenega dela, toda problemi svetov tipično proizvodnih organizacij ZD se vseeno vsebinsko močno razlikujejo od neproizvodnih. Z organizacijsko strukturo smo ene kot druge postavili na isti imenovalec, nismo pa vsebinsko določili njihovih nalog.

DSP naj bi odločal o temeljih razvojne in statutarne politike podjetja, UO pa naj bi se ukvarjal s tekočo poslovno politiko. Tekoča poslovna politika pomeni konkretizacijo statutarne in poslovne politike.

Da bi dosegli tesnejšo povezavo med temi organi samoupravljanja, bi se morali predsedniki svetov pogosteje sestajati s predsednikom DSP.

4. Kakšna bo vloga samoupravljanja v prihodnosti in v spremenjenih pogojih gospodarjenja?

Dolgoročno samoupravljanje poizkuša biti ena izmed naprednih oblik družbenega prava. V tej zvezi me impresionira globoka znanstvena misel, ki sem jo menda zasledil v Leninovem delu Socializem in država: »Družbeno pravo ne more nikdar biti višje razvito kot ekonomska struktura in iz nje izhajajoča stopnja družbene kulture.«

Vloga samoupravljanja v prihodnosti bo verjetno odvisna od stopnje spoznavanja političnih in etičnih vrednot. Te vrednote so svoboda, demokracija in osebna enakost, pri čemer se na eni strani vedno pojavlja podjetje kot splošen pojem, na drugi strani pa posameznik — individualist.

Predpostavljam, da ste z drugim delom vprašanja merili na ostrejše tržne zakone. V tem primeru menim, da bi vloga samoupravljalcev morala biti v izboljšanju kakovosti svojih odločitev.

5. Kaj pričakujete od bližnjega kongresa samoupravljalcev v Sarajevu?

Pričakujem napredek, seveda v kolikor se bo kongres ukvarjal s kvaliteto upravljanja na podlagi znanstvenih psihosocioloških izsledkov. Menim, da smo vprašanje kvalitete samoupravljanja v preteklosti vse preveč zanemarili na račun kvantitete za vsako ceno. Posledice so že vidne. Naj omenim le jemanje sredstev tistim, ki so jih ustvarili in to v imenu samoupravljanja.

Obravnavanje samoupravljanja naj bi temeljilo na preučevanju zakonitosti motivov osrednje vrednote samoupravljanja človeka, ki krmili in uravnava samoupravne procese. S tem reže kruh sebi, svojim bližnjim in daljnim sodelavcem ter se ob tem bolj ali manj zaveda posledic svojih odločitev.

6. Kako bi samoupravljalci lahko zajezili vedno večje odhajanje strokovnjakov v tujino?

Menim, da tu ne gre le za strokovnjake, ampak tudi za poklice, ki jih primanjkuje, (tako imenovane deficitarne). Problem bi lahko rešili, če bi lahko preprosto uveljavili tržno načelo ponudbe in povpraševanja in bi deficitarne poklice, pa naj gre za čistilce ulitkov, strugarja ali inženirja, glede na konjunkturo ustrezno plačali in »mirna Bosna«. (V Švici baje plačujejo sezonske čistilce ulitkov iz Italije po 7 do 9 frankov na uro). Zamislimo si tako rešitev pri nas, kjer nekateri budno pazijo le na to, da ne bi njihov kolega skočil navzgor za kakšno »grupco«. Pri nas smo vsi strokovnjaki, zato moramo problem reševati drugače. Najprej določimo delovno mesto strokovnjaka glede na njegov prispevek k ustvarjanju dohodka, k produktivnosti v domačih in tujih merilih in končno prispevek h konjunkturi. Ko pa že vse to uredimo, se pojavi vprašanje kvalitete dela tistih, ki to mesto že zasedajo. Medtem strokovnjaki že odhajajo. Odhoda strokovnjakov in tudi delavcev iz deficitarnih poklicev ne bomo zajezili. Odhajali bodo in se zopet vračali. Spadamo pač med revnejše države s šibkejšimi možnostmi nagrajevanja, čeprav to navadno sramežljivo prikrivamo. Kar se tiče nagrajevanja strokovnjakov v zveznem merilu, nimamo enotnih startnih osnov.

Poglejmo, kako rešujejo v eni najbogatejših zahodnih držav problem strokovnjakov.

Država nudi nezadovoljnim strokovnjakom tako imenovani venture kapital (drzni kapital) in to za dobo treh let. Ti strokovnjaki so navadno mladi ljudje, s fakultetno izobrazbo, ki so v podjetju »pogruntali« nekakšno izboljšavo, ki bo pripomogla do-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Razgledi ob 20-letnici samoupravljanja

Pogled v dvorano litostrojske restavracije med slovesno sejo DSP ob 20. obletnici samoupravljanja

Franc Leskošek-Luka podeljuje plakete dosedanjim predsednikom UOP in DSP

Za praznično in tudi veselo vzdušje so ob praznovanju 20-letnice poskrbeli naši godbeniki pod vodstvom tov. Leandra Pegana

Tov. Staneta Kavčiča so na zboru ob 20-letnici samoupravljanja člani kolektiva zelo pozorno poslušali (Foto J. Žlebnik)

Naš barometer

Ob koncu meseca septembra bo kontrola našega barometra spet nekoliko lažja. Za nami so namreč tri četrtine leta ali 75 odstotkov, pred nami pa le še oktober, november in december. Na podoben način bomo razmejili tudi naše planirane obveznosti na tiste, ki so že časovno zapadle in tiste, s katerimi se moramo v bodoče še spoprijeti. Ta meja je na barometru obeležena s »75,00 % — september«. Črni stolpiči, ki te meje ne dosegajo, nas opozarjajo na neizpolnjene obveznosti, s tistimi pa, ki jo presegajo, smo lahko zadovoljni. Poglejmo, koliko je enih in koliko drugih.

Za stanje na barometru konec septembra velja skoraj isti komentar, kot smo ga podali ob koncu julija. Skupna, finalizirana in odpremljena proizvodnja, merjena z utežnimi enotami, kljub rahlemu izboljšanju še vedno zaostaja. To je samo neizpodbitna ugotovitev na papirju — statistika. Takšno stanje pa prav gotovo ni rezultat odločitve med »hočemo« ali »nočemo«, temveč rezultat našega dela v pogojih, ki za proizvodnjo niso najbolj ugodni in zadovoljivi. Tu mislimo predvsem na pravočasno oskrbovanje z reprodukcijskim materialom in ostalimi poddobavami ter polizdelki. Ta ugotovitev ima dokajšnji delež pri našem zaostajanju. Dokajšnji delež pa tudi pri absurdu, da ob zadostnem številu naročil pride do pomanjkanja dela v naših proizvodnih obratih. Celo to lahko mirne duše povemo, da tudi nekdaj vzgledne, visokorazvite industrijske države niso nič boljše ali pa vsaj dosti boljše ne, kot nekatera naša domača podjetja, ki nas oskrbujejo z materialom. Vse skupaj pa je le slaba tolažba, kajti vedno ostane za nas le dejstvo, da za razdelitev preostanejo le rezultati našega dela, pri čemer mislimo predvsem na osebne dohodke. Vzpodbudno je to, da v zadnjem času le vidimo nekoliko več materiala v gibanju skozi naše proizvodne obrate. Sploh se nam vsiljuje vtis, da vsako leto prepočasi startamo, kar občutimo potem vse leto.

Sedaj pa poglejmo, kaj nam povedo številčni odčitki iz barometra:

	%	%
Finančna realizacija:		
— fakturirana	132,00*	96,61*
Blagovna proizvodnja:		
— skupna	94,43	66,80
— finalizirana	95,38	67,07
— odpremljena	90,75	63,80
— avtomobili-finalizirani	220,49*	180,25*
— avtomobili-odpremljeni	193,00*	157,77*
Osebni dohodki		
— izplačani	107,22	80,03

Prvi številčni stolpec prikazuje odstotkovno izpolnitev devetmesečnih kumulativnih dinamičnih planov, zadnji stolpec pa prikazuje devetmesečno odstotkovno izpolnitev celoletnih planov. Zadovoljive rezultate smo obeležili z zvezdicami. Brez zvezdic so ostali tisti rezultati, ki so manjši od 100 % v prvem stolpcu oziroma manjši od 75 % v drugem stolpcu. Izjema so le izplačani osebni dohodki, pri katerih je gornji kriterij ravno obraten.

Ker smo že ob zadnjem barometru podali širši komentar, ki velja v celoti tudi za današnje stanje, bomo v nadaljevanju napravili kot navadno le še pregled v izpolnjevanju plana skupne proizvodnje za posamezne proizvodne enote oziroma vrste proizvodov. Menimo, da nam tak pregled le omogoči, da smo informirani, kako nam gre, do kam smo prišli in kaj nas še čaka do konca leta. Pregled izgleda ob koncu septembra takole:

	%	%
Cementarne	110,31*	69,18
Talni transport	57,48	36,45
Žerjavi, reduktorji	72,07	55,37
Turbine	76,32	52,76
Črpalke	86,76	61,49
Diesel-motorji	78,18	64,24
Strojni deli	102,18*	57,51
Stiskalnice	97,62	75,36*
Orodje	147,95*	108,00*
PE FI — skupno	82,16	57,24
PE MO	113,34*	80,41*
PE PK	93,48	68,07
PE VET	131,63*	95,78*
Podjetje skupno	94,43	66,80

Pregled je napravljen na enak način kot odčitki iz barometra. Prvi številčni stolpec prikazuje odstotkovno izpolnitev devetmesečnih kumulativnih dinamičnih planov, zadnji pa devetmesečno odstotkovno izpolnitev celoletnih planov. Da zadovoljive rezultate lažje najdemo, smo jih tudi tu obeležili z zvezdicami.

Priznamo, da odstotkovni pregled rezultatov ne pove vsega, kar naj bi še vedeli o izpolnjevanju planov. Res je tudi to, da je »manjši« količinski plan lažje izpolniti in uspeh prikazati v odstotkih. Toda vseeno smo vsake zvezdice v pregledu veseli. In če smo že tiho šli mimo ugotovitve, da je PE PA že v maju oziroma juniju izpolnila svoj letni plan, naglasimo danes vsaj to, da ga je v mesecu avgustu izpolnila tudi naša orodjarna in prepričani smo, da bomo do konca leta še poročali o podobnem uspehu pri kaki vrsti proizvoda oziroma enoti.

Na koncu pa poglejmo podjetje oziroma proizvodne enote še skozi drugačna očala. Zopet preglejmo skupno proizvodnjo. Poglejmo, kako so jo posamezne proizvodne enote oziroma podjetje izpolnjevali od skupnega letnega plana v posameznih mesecih. Tako opredeljen pregled izgleda takole:

mesec	I—VI	VII	VIII	IX	I—IX
PE FI	36,74	7,48	6,30	6,72	57,24
PE MO	53,65	9,23	8,11	9,42	80,41
PE PK	49,56	4,73	5,95	7,83	68,07
PE VET	66,13	9,20	9,54	10,91	95,78
Podjetje skupno	44,75	7,45	6,81	7,79	66,80

Gornje vrednosti za posamezne mesece lahko primerjamo z 8,33 odstotki, ki jih dobimo, če 100-odstotni letni plan delimo z 12 meseci. Pri kritični presoji nam tako primerjanje le nekaj pove. Gornji pregled pa nas tudi opominja, da so ostali do konca leta le še trije meseci in 33,20 odstotka oziroma več kot 11 odstotkov za posamezen mesec, ki jih zopet primerjamo z 8,33 odstotka oziroma z doseženimi odstotki v minulih mesecih.

V. N.

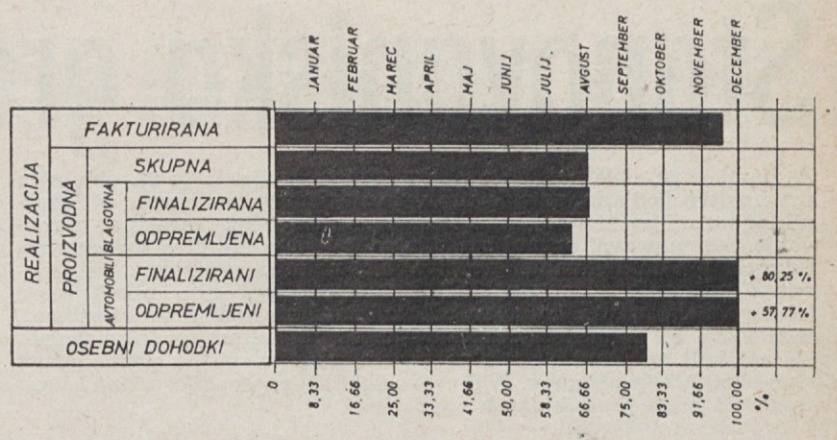

Kako smo volili?

Letos so bile volitve članov organov upravljanja v izrednem časovnem roku, dne 4. septembra 1970, in ne tako, kot je bilo dosedaj običajno, da so bile volitve vsako leto do konca meseca aprila, po sprejemu letnega zaključnega računa.

Vzrok temu je bila dolga priprava in razprava o novem statutu podjetja, ki ga je sprejel delavski svet podjetja šele na svojem 15. rednem zasedanju dne 5. avgusta 1970. Osnove in spremenjene organizacijske oblike pa so bile izredno važne za delo volilne komisije in za delo volilnih odborov.

Tudi same volitve so bile v zelo svečanem okolju, saj je podjetje tega dne tudi praznovalo dvajsetletnico delavskega samoupravljanja. Torej je tudi zunanji videz podjetja dal poseben poudarek volitvam novih članov delavskega sveta podjetja in svetov samostojnih organizacij združenega dela.

Po razpisu delavskega sveta podjetja je bilo določenih osem volilnih enot, v katerih je že v navedenih organih upravljanja volilo za delavski svet podjetja 83 članov in sicer 43 članov za mandatno dobo štirih let in 40 članov za mandatno dobo dveh let, v svete samostojnih organizacij združenega dela 81 članov in sicer 42 članov za mandatno dobo štirih let in 39 članov za mandatno dobo dveh let.

Rezultat volitev pa je bil naslednji:

v osmih volilnih enotah na 13 voliščih je bilo vpisanih 3.451 volivcev. Od tega števila je glasovalo 2.732 volivcev, t. j. 79,2 % in od tega je bilo 2.569 veljavnih glasov, 163 glasovnic je bilo neveljavnih, kar predstavlja le 4,7 % od vseh oddanih glasovnic. Od navedenega števila je glasovalo 439 žena in 579 mladincev. Glasovalo ni skupaj 439 volivcev, kar pa je bilo opravičljivo z ozirom na veliko število delavcev, ki so bili službeno odsotni, na dopustu oz. tistih, ki so bili zaradi bolezni odsotni. Neopravičeno ni glasovalo 157 volivcev oz. 4,5 %. Med 164 skupaj izvoljenimi člani je bilo izvoljenih 22 žena in 11 mladincev.

Na skupni seji starega in novega delavskega sveta podjetja dne 15. 9. 1970 je bil izvoljen tudi nov upravni odbor podjetja, ki šteje 11 članov.

Za predsednika DSP je bil izvoljen inž. Avgust Klemenc, za predsednika UO pa dipl. inž. Zvone Volfand.

Sedaj po opravljenih volitvah bodo novoizvoljeni člani kot predstavniki naše delovne skupnosti pričeli s svojim odgovornim delom. Zavedati se moramo namreč, da so pred vsemi člani delovne skupnosti še ogromne naloge, toda le z združenim delom bo zagotovljen podjetju uspeh in še večji napredek.

(Seme Milan, dipl. iur.)

Izvolili smo nove člane samoupravnih organov (Foto B. Kocjančič)

LIKOVNI RAZSTAVI NA ROB

Ob proslavljanju 23. obletnice obstoja podjetja in 20. obletnice uvedbe samoupravljanja so kot prispevek k slovesnosti v prostorih restavracije razstavili svoja likovna dela člani kolektiva. Nekateri med njimi so že stari znanci in čeprav je od zadnje razstave minilo kar deset let, so še vedno ustvarjalni. Razstavljali so tudi »novi«, čeprav že tudi dolgoletni Litostrojčani, ki jim je likovno ustvarjanje življenjska komponenta in izpopolnitev vsakdanjosti. Ne moremo mimo tega, da ne bi človeku, ki se po končanem delu v tovarni likovno udejstvuje, priznali vrednoto, ki ni dana vsakomur. Če tako gledamo, so dela, ki smo jih videli, še bogatejša. Žal često zanemarjamo vrsto ustvarjalnih aktivnosti posameznikov, ki skupaj predstavljajo vezno moč celotnega kolektiva. Tako kot športniki, godbeniki, planinci in drugi, tudi likovniki prispevajo kamenček v mozaik življenja kolektiva. Upamo, da nas bodo razveselili bolj pogosto in ne bo treba zopet čakati naslednjih deset let. Prav pa bi bilo, da jim omogočimo bolj primeren prostor, v katerem bi njihova dela dobila ob ustreznem okolju še večjo vrednost. Pod geslom »važno je sodelovati«, se nadejamo v prihodnje tudi večje udeležbe. Vsem, ki so sodelovali, pa od vsega srca čestitamo in želimo: le tako naprej!

Statutarna poslovna politika

(Nadaljevanje z 2. strani)

ločenemu proizvodu, da bo šel imenitno v prodajo. Fantje ustanovijo lastno podjetje. In rezultati? Redki uspejo, večina propade. Navadno se ne vrnejo v ista, ampak se zaposlijo v drugih podjettjih.

Mnenja sem, da bomo samoupravni organi v podjetju morali voditi tako politiko nagrajevanja, ki bo vzpodbujala najprej dejanske ustvarjalce in arhitekte poslovega uspeha na vseh ravneh. Na podlagi pozitivnih rezultatov želimo dvigniti poprečje osebnih dohodkov, ki so v zaostanku.

7. Ali je po vašem mnenju kolektiv dovolj obveščen o delu in pomembnosti samoupravnih organov v podjetju?

Kolektiv ni dovolj obveščen. Za nekaj stvari smo krivi sami, saj nismo storili vsega potrebnega, da bi bil vsak član delovne skupnosti o naših ožjih in širših ciljih čim bolj obveščen. Del krivde pa nosijo tudi posamezniki, ki niso dovolj zainteresirani, četudi imajo možnost priti do informacij.

8. Za kateri sklep prejšnjega delavskega sveta menite, da je bil najboljši?

Sklep o poslovnem sodelovanju s firmo RENAULT.

9. Kaj boste storili, da se bodo sklepi DS v prihodnje res izpolnjevali?

Skrbel bom predvsem za jasne in nedvoumno oblikovane sklepe. Organi upravljanja bi morali spremljati in nadzirati izvajanje sklepov. Ti morajo biti res izpolnjeni v predvidenem roku. Za neizpolnjevanje sklepov, ki smo jih sprejeli na seji, nameravamo uvesti že malce pozabljeno načelo osebne odgovornosti.

10. Kaj si kot predsednik DS najbolj želite?

Kot predsednik DSP si najbolj želim, da bi vsak član naše delovne skupnosti delal po svojih sposobnostih, zaslužil pa po svojih potrebah.

OPIRALI STE SE NA LASTNE SILE

(Nadaljevanje s 1. strani)

ko noči. Prav zato mislim, da je bila vaša usmerjenost k vzgoji velikega števila sposobnih strokovnih kadrov dobra in pravilna. Menim, da je prav, da s tem nadaljujete in da pazite, da vam ti ljudje ne odhajajo drugam, ali celo na tuje samo zaradi tega, ker bi jim nekdo plačal nekaj tisočakov več.

Litostroj bo lahko tudi v bodoče dajal svoj prispevek družbi in bo tako prispeval k napredku in blaginji vseh nas. Litostroj je močno čutiti v utripu našega glavnega mesta Ljubljane, kjer odpira pot in perspektivo svoji okolici kot že izoblikovana in dobro organizirana proletarska organizacija.

Želim vam tudi v bodoče čim več delovnih uspehov, osebnega zadovoljstva in vsestranskega napredka, tako celotnemu kolektivu kakor tudi vsakemu posamezniku. Želim vam, da bi se še naprej strokovno izpopolnjevali, aktivno sodelovali v delavskem samoupravljanju in tako prišli do večjega materialnega blagostanja, standarda in napredka.

Stanovanjska graditev včeraj, danes, jutri

Za nami je 20. obletnica delavskega samoupravljanja in 23. obletnica ustanovitve podjetja, zato je prav, da pogledamo na enega od ključnih pokazateljev življenjskega standarda delovnega človeka — stanovanje. Samoupravni organi podjetja so iz leta v leto pred vprašanjem financiranja individualne graditve hiš, nakupa stanovanj, razdeljevanja najemnih stanovanj itd. Samoupravljalci niso nikoli imeli lahkega dela takrat, ko so se odločali med možnostjo in potrebami, med večjo ali manjšo upravičenostjo, ali pa takrat, ko niso vedeli, ali naj bolj upoštevajo socialne prilike, ali ekonomsko utemeljenost stanovanjskih problemov. Njihove odločitve pa so bile vedno odsev trezne in zrele presoje danih okoliščin.

Zaradi specifičnosti proizvodnje našega podjetja je zanj značilna velika fluktuacija delavcev, ki ima za uspešno reševanje stanovanjskih problemov neugodne posledice. Ob vedno novih problemih in zahtevkih so zbledeli še tako veliki uspehi. Kljub temu pa lahko upravičeno trdimo, da je pri nas le malo delovnih organizacij, ki bi toliko prispevale za stanovanjsko izgradnjo kot Litostroj, seveda zahvaljujoč pri tem pravilno usmerjenost in razumevanje našega samoupravljalca.

DS podjetja je v posameznih mandatnih dobah namenil za stanovanjsko izgradnjo 14,199.266,45 din iz sklada skupne porabe. Ob tej priliki si oglejmo najvažnejše gradnje:

— stanovanjska zadruga št. IV — 540.000 din;
— stanovanjska zadruga št. V — 470.000 din;
— stanovanjska zadruga »Naš dom« (trije bloki) — 380.000 din;
— stanovanjska zadruga »Proleter« (vrstne hiše) — 360.000 din.

V okviru delavske stanovanjske zadruge je bilo zgrajeno:

I. gradbeni program:
— trije stan. bloki s 135 družinskimi stanovanji in 51 samskimi sobami 1,511.375 din.
II. gradbeni program:
— dva stanovanjska bloka z 90 druž. stanovanji in 34 samskimi sobami 2,778.854,72 din.
III. gradbeni program:
— en stanovanjski blok s 45 druž. stanovanji in 17 samskimi sobami 2,129.073,18 din.

Za sofinanciranje individualne graditve in nakupa stanovanj izven prej navedene organizirane gradnje je bilo odobreno in porabljeno še 6,029.963,55 din.

K vsem tem sredstvom bi bilo treba prišteti še najete kredite pri banki, sredstva bivšega republiškega in občinskega sklada za sofinanciranje stanovanjske graditve ter lastna sredstva delavcev, da bi dobili popolno sliko o sredstvih, ki so bila porabljena.

Samo v letu 1970 smo za stanovanjsko izgradnjo izdvojili 2,000.000,00 dinarjev in najeli 1,650.000,00 din bančnega posojila. Iz skupne kvote je prejelo posojilo za nakup stanovanj 80 delavcev, za individualno gradnjo hiš in adaptacij pa 36 delavcev. Ne smemo tudi pozabiti dejstva, da si je v tem letu okrog 150 družin, članov naše delovne skupnosti, zagotovilo večji del s sredstvi podjetja, nakup novih stanovanj, od tega 104 družine v stanovanjskih stolpnicah. Te gradi SGP »Sava« iz Jesenic na podlagi posebne pogodbe o odstopu litostrojskega zemljišča. Stanovanja so kupili po izredno dostopni ceni.

Najemniški stanovanjski sklad v upravljanju stanovanjske enote Litostroj, ki je bil prav tako zgrajen s sredstvi podjetja, je starejšega datuma. Stanovanjski sklad obsega:

— 16 stanovanjskih blokov s skupno 500 družinskimi stanovanji in 43 samskimi sobami;
— dva samska domova z 254 ležišči in
— barake, v katerih prebiva 100 družin.

Takšno je stanje danes, kakšne pa so perspektive za prihodnje, bomo skušali prikazati v nadaljevanju.

V zadnjem času potekajo, predvsem v okviru mestne konference SZDL Slovenije javne razprave o izhodiščih za resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva v SRS oziroma o bodočem sistemu financiranja stanovanjske graditve. Organizirana in razgibana razprava je potekala zlasti v vodstvih družbeno političnih organizacij in drugih samoupravnih skupnostih z namenom, da bi bolj učinkovito urejali stanovanjsko problematiko in združili vse sile za hitrejši razvoj stanovanjske izgradnje. Največ razprav je bilo usmerjeno v sistem financiranja, oblikovanja stanarin, stabilizacijo cen, diferencirano družbeno pomoč pri stanarinah itd. Nas zanima predvsem sistem financiranja in vloga delovnih organizacij pri nadaljnjem reševanju problemov stanovanjske izgradnje.

Dejstvo je, da reforma stanovanjskega gospodarstva v letu 1965 in resolucija zvezne skupščine o nadaljnjem razvoju sistema stanovanjskega gospodarstva nista dali pričakovanih rezultatov.

Stanovanjsko gospodarstvo naj bi se v bodoče reproduciralo in razvijalo pretežno iz sredstev stanarin in iz lastnih sredstev občanov. V prehodnem obdobju pa bo morala družbena skupnost zagotavljati ustrezne denarne vire. Pri uresničevanju stanovanjske graditve bodo s svojimi sredstvi sodelovali:

1. Občani, ki bodo preko raznih načinov bančnega varčevanja zagotavljali denarna sredstva za pridobitev lastniškega stanovanja bodi si z nakupom ali z zidavo stanovanja.

2. Izplačevalci osebnih dohodkov, pokojnin in invalidnin. Le-ti oblikujejo sklad skupne porabe oziroma poseben sklad, ki ga obvezno ali na podlagi družbenega dogovora izločajo za stanovanjsko graditev iz dohodka ali drugih denarnih sredstev.

3. Banke, ki zbirajo sredstva za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva na podlagi predpisov ali z zbiranjem namenskih denarnih vlog po posebnih bančnih pravilih.

4. Družbeno politične skupnosti; občine bodo oblikovale sklad za financiranje solidarnostnih nalog v stanovanjskem gospodarstvu iz dela sredstev, ki jih izplačevalci osebnih dohodkov, pokojnin in invalidnin obvezno izločajo za stanovanjsko graditev. Vloga občine ne bi se zelo povečala in bi občine uporabljale na ta način zbrana denarna sredstva: za subvencioniranje stanarin občanov določenih kategorij; za dajanje olajšav pri odplačilu posojil občanom določenih socialnih kategorij pri pridobivanju stanovanja, za kreditiranje najemnih stanovanj za občane določenih kategorij in za morebitno nagrajevanje namenskih hranilnih vlog občanov. Razen tega bodo občine na podlagi družbenih dogovorov in srednjeročnih programov združevale tudi del sredstev delovnih in drugih organizacij ter jih oročevale v poslovnih bankah.

5. Organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini. Denarna sredstva stanovanjskih podjetij pomenijo tisti del stanarine, ki je namenjen za obnovo ali reprodukcijo stanovanj in stanovanjskih hiš.

6. Komunalne delovne organizacije. Te zagotavljajo svoja sredstva iz amortizacije, obresti na poslovni sklad, iz dela za razširjeno reprodukcijo, iz proračuna, iz krajevnega samoprispevka, iz prispevka za uporabo mestnega zemljišča, iz deleža investitorja za urejanje stavbnega zemljišča itd.

Mnogo je govora tudi o stanarini kot poglavitnem dohodku stanovanjskega gospodarstva, s katerim naj se zagotovi smotrno gospodarjenje s stanovanjskim skladom in postopoma tudi razširjena reprodukcija. Zamrznjene stanarine zagotavljajo minimum sredstev, ki zadošča samo za tekoče in investicijsko vzdrževanje.

Zanimiv je podatek, da znašajo izdatki družinskega proračuna za stanarino v povprečju prav toliko, kot izdatki za kajenje. Nujno je, da postane stanarina kot odškodnina za uporabo stanovanja najpomembnejši regulator stanovanjskih razmerij. Oblikovati jo bo treba skladno z družbeno ekonomsko rastjo in spremembami na področju porabe dobrin.

Sestavljena bo: iz amortizacije, ki naj zagotovi kritje stroškov enostavne in razširjene reprodukcije stanovanjskega sklada, stroškov tekočega in investicijskega vzdrževanja in stroškov upravljanja.

Skupščina SR Slovenije bo sprejela zakon o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami, zakon o izločanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo in zakon o družbeni pomoči in merilih za upravičenost družbene pomoči in po vsej verjetnosti, če bo skupščina pooblaščena, tudi zakon o pogojih in merilih za prodajo stanovanj v družbeni lastnini. Na tej podlagi bodo sprejele svoje normativne akte tudi občine in delovne organizacije.

Resolucija predvideva za financiranje stanovanjskega gospodarstva naslednje denarne vire:

— izločena sredstva (stanovanjski prispevek),
— namenska sredstva varčevalcev (občanov in delovnih organizacij),
— bančni krediti iz namenskih sredstev,
— sredstva iz stanarine,
— eventualna proračunska sredstva.

Sredstva iz stanarine se bodo oblikovala postopoma. Po revalorizaciji stanovanjskega sklada bo stanarina v naslednjih letih postopoma povečana in to tako, da bo do konca 1975 leta dosegla višino, ki bo usklajena z revalizirano vrednostjo stanovanjskega fonda.

V kratkem bo pred zvezno skupščino tudi predlog temeljnega zakona o izločanju in usmerjanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo. Predlog zakona se ne ujema v celoti z izhodišči resolucije SRS. Poglejmo nekaj določil, ki zadevajo predvsem delovne organizacije. Zakon predvideva, da bodo delovne organizacije s svojim splošnim aktom, a na podlagi programa za reševanje stanovanjskih problemov, same določile stopnjo izločanja sredstev za stanovanjsko graditev. Del tako izločenih sredstev bo delovna organizacija obvezno izločila v solidarnostni sklad občine, ki bo na podlagi srednjeročnega programa stanovanjske izgradnje v občini določala najnižjo stopnjo za izločanje. Več delovnih organizacij na območju občine (ali mesta) bo lahko na podlagi družbenega dogovora izločalo in oročalo sredstva pri poslovnih bankah za zagotovitev sredstev za kreditiranje stanovanjske izgradnje pod ugodnejšimi pogoji. Zanimiva novost je vsekakor možnost, da občinska skupščina ugotovi, kolikšen del izločenih sredstev lahko delovna organizacija uporabi za izboljšanje pogojev stanovanja in kaj pomeni izboljšanje teh pogojev. Vse dotlej, dokler ne bodo delovne organizacije sprejele sklepa o stopnji izločanja sredstev za stanovanjsko izgradnjo oziroma dokler ne bodo občinske skupščine sprejele sklep o najnižji stopnji izločanja v solidarnostni sklad in dokler občina ali republiška skupščina z zakonom ne predpiše najvišjo in najnižjo stopnjo obveznega izločanja sredstev, kar morajo napraviti najkasneje do 31. 12. 1971. leta, so delovne organizacije dolžne še naprej izločati sredstva po dosedanji stopnji t. j. 4 % v sklad skupne porabe z namenom za stanovanjsko izgradnjo.

Nekaj časa je bilo mnogo govora o tako imenovanih »socialnih stanovanjih«. Vendar so kmalu ugotovili, da bi gradnja stanovanj, ki bi po kvadraturi, kvaliteti gradnje in opreme zaostajala za današnjimi tehničnimi zmogljivostmi na področju gradbene operative in proizvodnje gradbenih materialov ne bila v skladu s principi gospodarske reforme. Prevladalo je mišljenje, da je treba pričeti z intenzivnejšo gradnjo najemnih stanovanj za občane z nizkimi osebnimi dohodki. V tem smislu je mesto Ljubljana že pričelo z demonstracijsko gradnjo stanovanjske soseske Novo Kodeljevo, kjer bo tudi okrog 1000 najemniških stanovanj.

Ko razmišljamo o bodočem sistemu financiranja stanovanjske graditve, ne moremo mimo nekaterih osnovnih vprašanj. Osnovno vpraašnje je, kako zagotoviti izvajanje resolucije oziroma zadevnih predpisov. Če ne bomo dosegli stabilizacije cen gradnje stanovanj, bomo le težko uresničili dobro pripravljene programe graditve. Sedanja stopnja inflacije onemogoča vsako realno načrtovanje. Vprašanje je tudi, kako zainteresirati proizvajalca stanovanj, saj mu gradnja stanovanj ne daje takšnega čistega dohodka kot npr. gradnja turističnih objektov, poslovnih prostorov itd.

Delovna organizacija oziroma člani naše delovne skupnosti in organi samoupravljanja bodo odločali o višini stopnje za izločanje sredstev za stanovanjsko izgradnjo. Odločitev bo morala biti skrbno pretehtana, tako da bo višina stopnje ustrezala potrebam po reševanju stanovanjskih problemov, ne da bi istočasno ogrožala življenjski minimum delovnega človeka. Pred nami so resne in zahtevne naloge, ki jih bomo morali postopoma rešiti, upoštevajoč pri tem solidarnost delovnih ljudi in potrebe našega delovnega človeka.

M. K.

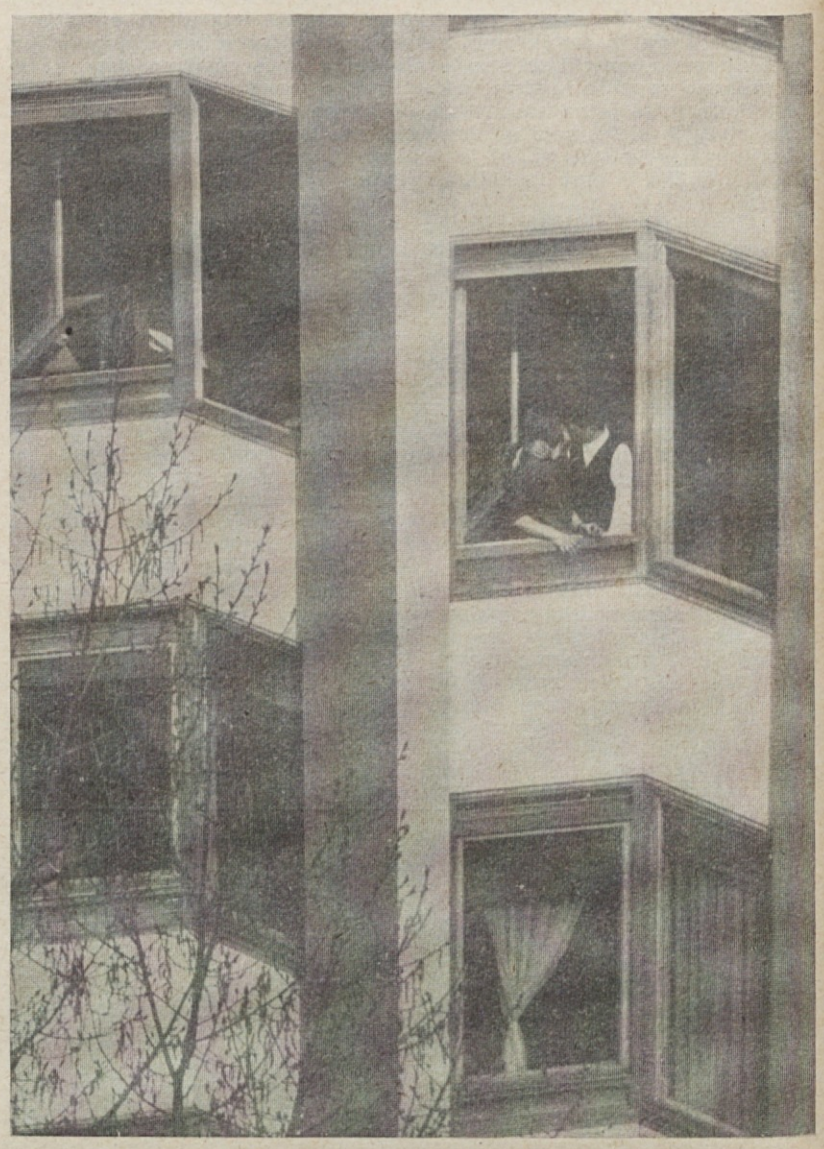

Golobnjak (Foto: O. Dolenc)

POŠKODBE V JULIJU

V podjetju smo imeli meseca julija 30 poškodb, od tega 4 na poti v službo oziroma iz službe. V MO je bilo 14 poškodb, v PK 5, v FI 10, v VET 2 in sektorjih 2 poškodbi.

Zaradi poškodb smo izgubili 749 delovnih dni; v MO 295, v PK 31, v FI 335, v VET 27, ter v sektorjih 61 delovnih dni.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 8, telo 1, prste rok 6, ostali del roke 6, noge si je poškodovalo 8 delavcev.

V četrtek se je zgodilo največ poškodb: 9, sledijo pa petek s 8 poškodbami, ponedeljek s 6 poškodbami, torek s 4 poškodbami in sreda s 3 poškodbami.

V mesecu juliju je bilo 14 poškodb manj kot v istem mesecu lanskega leta.

POŠKODBE V AVGUSTU

V mesecu avgustu smo imeli v podjetju 44 poškodb, od tega 2 na poti v službo oziroma iz službe. V MO je bilo 16 poškodb, v PK 7, v FI 16, v VET 1 in v sektorjih so bile 4 poškodbe.

Zaradi poškodb smo izgubili 606 delovnih dni, 203 v MO, 51 v PK, 278 v FI, 28 v VET in 46 v sektorjih.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 13, telo 3, prste rok 10, ostali del roke 5, noge pa si je poškodovalo 12 delavcev.

V ponedeljek, torek in sredo je bilo največ poškodb: 10, sledi petek s 7 poškodbami, četrtek s 5 poškodbami, ter sobota z 2 poškodbama.

Služba varstva pri delu

Dr. inž. Vlado Jordan

Tri leta dela in izkušenj v tujini

»Opišite nam vendar svoje izkušnje iz vaše zaposlitve v Avstriji, morda bodo poučne tudi za nas,« so mi dejali v uredništvu časopisa že pred časom. Ker sem vedel, da imajo v mislih primerjavo med tujim podjetjem, kjer sem bil zaposlen zadnja tri leta, in našim Litostrojem, v katerem sem prej živel skoraj enaindvajset let, sem si moral po vrnitvi urediti najprej domače vtise. Po treh letih se je morda le kaj spremenilo. Zdaj, pol leta po vrnitvi, mi je laže ugotavljati, kaj je boljšega tam in kaj pri nas.

Podjetje, kjer sem bil zaposlen, je po stroki zelo podobno našemu, vendar ne bom navedel njegovega imena. S tem bi si lahko po nepotrebnem nakopal zamero, če bi povedal kaj slabega ali netočnega. Zato naj ga imenujem kar »moje« podjetje. S svojega delovnega mesta — hidravlične raziskave v turbinski projektivi — nisem imel pregleda nad celotnim dogajanjem v tovarni. Marsikaj tega, kar navajam, sem dognal iz razprav z avstrijskimi delovnimi tovariši.

Prvi zakon: ekonomičnost poslovanja

Lahko bi skoraj dejali, da so tuja podjetja organizirana kot akcijske družbe, nekako podobna našim podjetjem, vsaj v tem, da delavec ni več objekt klasičnega kapitalističnega izkoriščanja. Če kako podjetje ni rentabilno, gre »na boben«, v konkurz, vendar poprečnemu delavcu se ni treba bati za zaslužek. Nagel gospodarski in tehnični napredek v zahodni Evropi še vedno potrebuje ne samo lastno, temveč tudi tujo delovno silo.

V takem podjetju odloča manjši krog ljudi kot pri nas, in sicer kolegij z direktorjem na čelu. Obratni svet, ki ga volijo delavci in nameščenci, ima sicer samo posvetovalno vlogo, vendar pa pametna uprava zelo rada upošteva njihov glas, saj ve, da nezadovoljen delavec ne bo pridelal obilnega sadu. Če pa tega ni, so tudi dividende manjše, se pravi, da je tudi zaslužek lastnikov skromnejši.

To je približno izhodišče, na katerem temelji celotna politika takih podjetij in tako je bilo tudi v »moji« tovarni. Seveda se morajo tudi tuja podjetja boriti za zaslužek, včasih celo za obstanek, kar pomeni, da morajo poslovati skrajno ekonomično. V podjetju ni nobenega človeka preveč, zlasti ni lenuhov; noben stroj ne sme stati neizkoriščen niti eno uro, materiala ne sme biti na zalogi preveč, pa tudi zmanjkati ga ne sme. Vsak ukrep v poslovanju podjetja mora biti vnaprej ekonomsko preračunan. Podjetje lahko uspeva le s preudarno organizacijo, ki ima še tradicijo. Organizacija mora biti plod študijskega dela ter temeljitih tehničnih in ekonomskih analiz. Vsa ta načela bi lahko prepisali iz kakega učbenika ekonomije, celo jugoslovanskega, vendar so mi avstrijski kolegi zatrjevali, da se pri njih tudi v praksi skušajo tega držati. Delno sem se lahko tudi sam o tem prepričal.

Nad vse pomemben pogoj za uspeh podjetja je boj za tržišče in prav ta me je v »mojem« podjetju najbolj presenetil. Pogosto sem lahko ugotavljal, da je šef turbinske projektive bolje obveščen o tem, katere hidroelektrarne nameravajo graditi pri nas, kot jaz sam. Večkrat je potoval v Jugoslavijo, ali v druge države k investitorjem, in vsakokrat je ponesel s seboj tehnično premišljene predloge. Pri vsem tem je večkrat dejal, da najbrž ne bo nič iz tega posla, vendar je od nas sodelavcev zahteval, da mu pripravimo izčrpno dokumentacijo. Njegovo geslo je bilo: »Pripravljati je treba posel tako, kot da ga že držimo v rokah, čeprav je upanje majhno. To je pot do uspeha.«

Zaposlenih v »mojem« podjetju res ni bilo preveč. Po številu delavcev je za polovico manjše od Litostroja, njegova letna proizvodnja pa dosega okrog tri četrtine naše. Njihova storilnost je torej za 50 % večja od naše. Vendar pa nisem opazil nikakega pretiranega priganjanja k disciplini; prav tako kot pri nas, so se zbirale tu in tam družbice h kavici ali čenčanju. Saj sami pravijo, da je Avstrija »predmestje Balkana«. Naše narodne posebnosti so jim dobro znane. Večja storilnost je torej posledica boljše organizacije in solidnejšega poslovanja.

Nosilci napredka: projektantski kader in raziskave

Povedati je treba, da je omenjeno podjetje član mednarodnega koncerna, v katerem ima vodilno vlogo velika švicarska tovarna. To pomeni, da podjetje ni popolnoma samostojno, ampak da je združeno v kooperaciji z ostalimi podjetji istega koncerna ali »družine«, kot sami pravijo. Podjetje se mora sicer finančno vzdrževati samo, toda pravico ima do nakupa tehničnih podlog koncerna in do soudeležbe pri večjih poslih. To pravico seveda uporablja, saj prejema večino tehnične dokumentacije od matične tovarne. Vendar pa število turbinskega projektivnega kadra (vključeni so tudi konstrukterji) ni skoraj nič manjše kot pri nas, čeprav izdelajo samostojno mnogo manj dokumentacije. To kaže na pametno vrednotenje projektantskega dela v omenjeni tovarni, k čemer so gotovo prispevale dolgoletne izkušnje uprave.

Trdijo namreč, da je temeljito poglabljanje v konstrukcijske probleme najcenejša pot k zmanjševanju naknadnih stroškov za popravila na terenu. Tako preprečijo tudi poznejše spore z investitorji in utrjujejo sloves podjetja. Zato je seveda potreben številen in dober projektantski in konstrukterski kader. Rad jim verjamem.

Kljub temu, da tovarna lahko pride do vseh raziskovalnih dosežkov matičnega podjetja, (ki pa jih mora seveda plačati), se po potrebi ukvarja tudi samostojno z raziskavami v hidravličnem laboratoriju, ki je last različnih institucij (podobno kot naš Inštitut za turbinske stroje v Vižmarjih). Ker je šef turbinske projektive v tovarni zelo vpliven inženir (lani je prevzel še funkcijo tehničnega direktorja), je povezava tovarne z laboratorijem zelo uspešna. Če sem se znašel pred problemom, ki bi ga bilo treba raziskati na modelu v laboratoriju, mi ni bilo težko. Sestanek s šefom laboratorija, približna kalkulacija stroškov, zapisnik — in že je bila stvar domenjena. Seveda pa je bil šef projektive pooblaščen, da je sam odobril izdatke za raziskave. Bil je bolj upoštevana osebnost kot so njegovi vrstniki pri nas, čeprav naši šefi projektanti ne nosijo nič manjše odgovornosti.

Neka raziskava je omogočila desetkratno znižanje stroškov, predvidenih za popravilo hidravlične naprave na terenu (ta prej ni bila preizkušena). Za majhen denar torej velik uspeh. Škoda, da se mi iz takih izkušenj tako neradi učimo!

Zadovoljen sem, da sem vsaj v tujem podjetju doživel nekaj, česar sem si že dolgo želel v domačem, namreč, da izkušnje iz obratovanja turbin in hidravlične opreme prenašajo nazaj v projektivo. Po pravilu se v vsaki hidroelektrarni izvedejo meritve in to ne samo na turbinah, ampak tudi na zapiralnih napravah in regulatorjih. Na svojo mizo sem dobil precej dragocenih podatkov v obliki oscilogramov, posnetih med obratovanjem. Na podlagi le-teh sem moral kontrolirati teoretične vrednosti v prejšnjih izračunih in jih popravljati za bodoče izračune. Jasno je, da je to neizogibna pot k izpopolnjevanju konstrukcij, k večji zanesljivosti obratovanja in k slovesu izdelovalca.

Projektantom in konstruktorjem so posvečali veliko skrb. Ne bi pa mogel trditi, da po strokovni plati presegajo naše; le to prednost imajo, da lahko spoznavajo najnovejše dosežke matične švicarske tovarne.

Seveda so si tudi sami uredili svoje delo čim bolj sodobno. Tako imajo na primer priročne zbirke raznih važnih podatkov za vse izdelane konstrukcije (celo pomanjšane fotokopije risb). Vsa dokumentacija za vsako važnejšo hidroelektrarno je takoj pri roki in omogoča hiter pregled. Imajo zlasti mnogo nomogramov in diagramov za lažje računanje, podatkov o preizkusih in podobno. Ob novem naročilu lahko na ta način takoj ocenijo glavne karakteristike na podlagi prejšnjih podobnih izvedb. Prav tako se trudijo, da se važne izkušnje tudi po dvajsetih letih ne porazgube. Pri nas npr. se je ob vsaki selitvi konstrukcije (in teh selitev ni bilo malo) izgubil del dokumentacije, z vsakim dobrim konstruktorjem, ki je odšel iz podjetja na boljše plačano mesto, je šla v pozabo kaka dragocena izkušnja (to velja tudi za ostale strokovnjake). Tam je poskrbljeno, da tehnične izkušnje ostanejo in da prehajajo iz roda v rod, pri nas pa podjetje to skoraj povsem zanemarja.

Napreden duh v tem avstrijskem podjetju se kaže tudi v uvajanju računanja z elektronskim računalnikom pri tehničnih raziskavah. Ob mojem prihodu so imeli že izdelanih nekoliko programov za računalnik, ki so bili še v fazi preizkušanja, in to predvsem za trdnostne in energetsko ekonomske izračune turbin. Gonilna sila pri uvajanju te novosti sta bila generalni direktor in šef turbinske projektive, oba izkušena inženirja z doktorsko diplomo. Značilno je, da je generalni direktor poleg svoje funkcije še osebno vodil biro za trdnostne izračune. Nasploh me je presenetilo, koliko pozornosti posvečajo tehničnim problemom v tem podjetju tudi vodilni krogi. Zdelo se mi je, da delajo povsem drugače kot pri nas. Tam je malo konferenc in sestankov, malo telefoniranja, manj nervoze in več sistematike; ne ukvarjajo se vsi z vsem, marveč ima vsak svoja pooblastila in odgovornost.

Kot strokovnjaka za hidravliko so še mene prisilili, da sem se moral — kot četrti v podjetju — naučiti programiranja za elektronski računalnik. Tega sem se sicer branil z vsemi štirimi. Ob mojem odhodu iz Litostroja je bila namreč ta stroka v Ljubljani še v povojih (čeprav smo že takrat uporabljali računski center) in prav nič mi ni dišalo, da bi se moral po 23 letih tehnične prakse še dodatno učiti nekaj čisto novega. Toda hočeš nočeš, moral sem na Dunaj na programerski tečaj IBM (na stroške tovarne seveda), in danes sem jim hvaležen za to »nasilje«. Kajti korist od tega ni imel samo avstrijski delodajalec, ampak tudi Litostroj, saj sedaj že uspešno uporabljamo programe za hidravlične izračune, ki sem jih moral tu seveda ponovno izdelati.

Večkrat sem se vprašal, kako da lahko pridem do dragocenih podatkov iz raziskav, ki jih je tovarna dobila bodisi od matičnega podjetja, ali pa z lastnim delom. Lahko bi jih skrivaj odnesel domov. Znano je, kako industrija v svetu skrbno skriva take dosežke. Objavljajo jih le toliko, kolikor je potrebno za reklamo. Tisto, kar bi omogočalo praktično uporabo, pa spretno prikrivajo. Moji predpostavljeni so vedeli od prvega dne, da bom ostal v Avstriji samo nekaj let, nato pa se bom vrnil v Litostroj. Računali so takole, kot mi je moj šef sam priznal: Po treh letih, ko se vrnem domov, bodo današnji dosežki že zastareli. Tudi tisto, kar ob svojih obiskih domovini lahko prenesem čez mejo v svoji glavi, in česar mi nobena kontrola ne more iztrgati iz nje, bo potrebovalo dobršen čas, predno se lahko praktično izkoristi. Imeli so popolnoma prav: napredka se ne da zavirati, tudi konkurenci — žal — tega ne moreš preprečiti, truditi pa se je treba vsaj za majhen časovni naskok.

V tem avstrijskem podjetju sem praktično spoznal, kako je koristno, če se tudi vodilni ljudje zanimajo za take tehnične probleme. Če bi le-ti ostali zanemarjeni, bi to lahko postalo usodno za podjetje. Tak primer je prilagajanje raznih podatkov iz laboratorijskih raziskav taki obliki, ki bi bila čim lažje »prebavljiva« za elektronski računalnik. Zato so tam strokovnjaki že začeli premišljevati, kako bi npr. razne karakteristične diagrame turbin in črpalk spremenili v preprostejše krivulje. Ta naloga čaka tudi naš raziskovalni oddelek in turbinski inštitut. Upam, da bomo nekoč lahko s pridom uporabili vse, kar sem tam videl, kajti ni več daleč čas, ko bomo morali na pritisk naših kupcev dajati podatke o naših izdelkih ekspresno, po telefonu, in to take podatke, za katere danes potrebujemo po več mesecev računanja. Če nam to ne bo uspelo, nas bo konkurenca potisnila iz boja.

Uradništva in birokracije — čim manj

»Moja« tovarna je pri številu nameščencev zelo varčevala, pa še ti se niso preveč dušili v delu. Mnogokrat sem se čudil, ko sem v oddelkih z enakimi nalogami kot pri nas videl nesorazmerno malo uslužbencev. Izjema je tehnični kader (projektanti, konstrukterji itd.), ki ga prištevajo k produktivnemu osebju, čeprav spada med nameščence. Toda delo je utečeno, za vse posle obstajajo norme, predpisi pa se ne spreminjajo vsako leto. Predkalkulacijo turbin dela en sam tehnik, ki je podrejen glavnemu projektantu. Za posamezne konstruktivne skupine ima že vnaprej izdelane nomograme za hitro določanje cen. Nikjer ne opravljata dva delavca po nepotrebnem istega dela.

Sprva sem bil začuden, da nisem pri razgovorih z naročniki nikoli opazil komercialistov, kot je navada v Litostroju. Tam potekajo te zveze neposredno preko projektivnega oddelka. Njegov šef je obenem tudi glavni komercialist. Komercialni nameščenci opravljajo zgolj finančne posle v zvezi z naročili, v neposreden stik z naročniki pa pridejo redko. Potovanja v zvezi z naročili opravljajo projektanti in celo šef projektant (predvsem v inozemstvo). O cenah se pogajata šef projektant ali glavni projektant, saj imata dovolj zanesljivih podatkov od prejšnjih kalkulacij, ki so bile izdelane pod njunim nadzorstvom. Mislim, da je s tem vodilni projektantski kader nekoliko preobremenjen s posli, ki bi jih lahko opravljali tudi drugi. Če je to dobro ali slabo, ve najbolje vodstvo tovarne. Ta praksa je verjetno vpeljana zaradi varčevanja pri številu nameščencev.

V personalnem oddelku sem videl vsega pet ali šest nameščencev (všteta sta tudi šef in strojepiska), v njegovo delo pa spada tudi ves obračun in razdeljevanje plač. Res je, da tam obračuni niso tako zamotani kot pri nas. Po mojem mnenju zadostuje manj uslužbencev zato, ker se pristojnosti raznih oddelkov med sabo ne prepletajo, marveč je vsakemu točno predpisan delokrog in odgovornost. Tako na primer šefi oddelkov v glavnem sami določajo plače, personala mora ta denar priskrbeti od računovodstva, poleg tega pa še skrbi za obračunavanje davkov, odplačil itd. (to opravlja za nameščence en sam človek), medtem ko računovodstvu preostane samo, da izplača personali zahtevano skupno vsoto.

(Nadaljevanje prihodnjič)

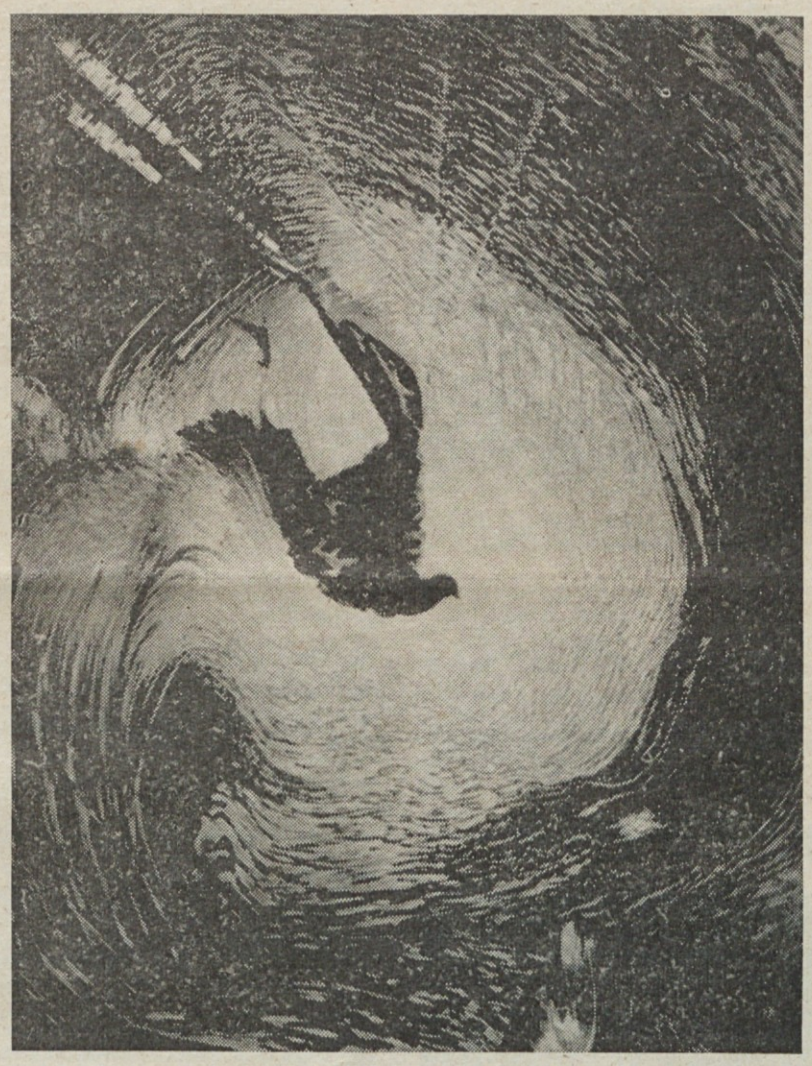

Golob miru

Član naše delovne skupnosti, član mednarodne fotografske zveze, mojster fotografije Peter Kocjančič je bil prejšnjo jesen v žiriji mednarodne razstave barvnih planinskih fotografij. Organizatorji so ga tudi letos zaprosili za sodelovanje v žiriji na razstavi, ki bo novembra v Gorici. Mojster fotografije se je v zadnjem času posvetil predvsem fotografiki. Na sliki je delo iz tega ciklusa.

Zanima vas...

PRIŠLI V AVGUSTU 1970

Zaradi izpolnitve delovnih mest:

MO
Čistilci: Jože Koman, Franc Lobe, Ivan Pirc, Ivan Slapnik, Alojz Novak, Drago Stanojevič, Dravko Jesih, Franc Zupan, Anton Zorc, Jože Grmovšek, Dragoljub Roškič, Dušan Jovanovič, Vojislav Konjakovič, Franc Rebolj; priprav. peska: Franc Potrbin; plam. rez. Medo Balič; ključavničar Živojin Milojevič; žerjavovodja Srečko Drnovšek; plam. rez. Mirko Ukman; varilec Rade Mikič; strugar Alija Škahič; jedrar Ivica Vidovič, livar Momčilo Milivojevič; mizar Anton Zajc.

VET
Transportni delavci: Osman Dolič, Jože Zajc; evidenčnik Tatjana Pfister in ključavničar Jože Kropušek.

PK
Obl. varilec Milan Malečkar; plam. žlebilec Branko Medja; žlebilec Božidar Blatnik; pripravnik Miran Gornik.

NB
Transp. del. Franc Cimperman; kontrolor Janez Knol; avtomehanik Bojan Zgonc.

PA
Delavci: Andrej Jaklič Bojan Šnajder, Janez Šuštar, Silvo Škufca, Jože Arko, avtoličar Rajko Modic, avtoelektrikar Peter Janežič, avtomehanik Milan Lazič, prevajalec Ivo Škorjanec, kom. sam. Leopold Langenfus.

KS
Pripravniki: Vojmir Keglovič, Franc Pipan, Milan Novak, Pavel Pitako, kurirka Helena Cuderman.

FI
Stugarji: Vojin Popovič, Ivan Govekar, Franjo Jambrošič, Zvonimir Mlakar; ključavničarji: Mira Pušara, Ciril Krištof, Andrej Prah, Stane Pugelj Alojz Žehelj, Ignac Zorc, Franjo Vidic; snažilka Antonija Markovšek, elektrikar Rafael Gracar, zarisovalec Andrija Šijak, navezovalec Franc Pucelj, elektromonter Dragoljub Medžet, vrtalec Tomislav Pavlič, skladiščnik Matevž Debevc.

PRB
Strojni tehnik Janez Martini, tehn. risar Jerica Slamič, konstrukter Dušan Merhar.

PTO Trasportni delavec Ivo Tunič.
TSS Avtokleparja Franc Pirnat in Vid Rak, avtomehanik Radomir Maksimovič.

SK Laborant za peske Martina Hosta.
DR Servirka Zinka Hudournik.
PRA Šofer Dušan Piš.

ODSLI V AVGUSTU 1970

MO
Abid Bilajbegovič, Sevčet Zonič, Nedeljko Palačkovič, Seidija Zonič, Radomir Bundalo, Bojan Miklavc, Rudi Jambrošič, Adolf Barle, Janez Kotar, Angel Ilovar, Marjan Ule, Milan Perne,

VET
Ljubo Vukovič, Vlado Zigmund, Aleksander Anderson, Osman Dolič, Stanislav Lakner.

FI
Dušan Dolinar, Stane Štupar, Branko Novak, Emil Cencigh, Feliks Novak, Alojz Kramberger, Iztok Japokič, Dragomir Jovanovič, Isem Kuka, Nezir Gudači, Žarko Trebše, Jože Peterle, Dušan Sitar, Aleksander Prah, Peter Melnik, Anton Sklepič, Marija Miklavc, Vlado Lepen, Boris Bunc, Stjepan Mitrovič, Dušan Lončarski, Mihael Vidmar.

PK
Ignac Kovačič, Jure Jakušič, Vladimir Furlan, Jože Mrak.

PA
Slavko Škufca, Jože Pečjak, Anton Kopitar, Zdenko Musar.

Kom. sektor
Uroš Kolar, Borivoj Ješe.

DR
Corila Vovk, Pavla Horvat, Vera Konečni.

FRS Marjana Božičko.

SK Savo Strmole.

TPD Miroslav Belač.

PRB Inž. Ciril Godnjavec.

PRIŠLI V SEPTEMBRU

Zaradi izpolnitve delovnih mest:

FI
Ključavničarji: Ivan Lepoglavec, Sulejman Huremovič, Rudolf Finžgar, Blaž Marguč, Nezir Gudači; pleskarji: Franc Šere, Bruno Dagustin, Erik Veber; strugarji Jože Boben, Bojan Pečan in Tomo Maglica; evidenčnika: Olga Žužek in Frančiška Uršič; ročna brusilca: Jože Pekolj in Alojz Kelvišar; elektromonter: Franc Žmavc; rezkalec Janez Krese in delavec v transportu: Isem Kuka.

MO
Čistilci: Hasan Djogič, Ivan Vujič, Rasim Šahinovič, Rasim Buljič, Ibro Zukanovič, Adam Hadjič; jedrarja: Jusuf Karič in Edo Kladnik; formar Janez Pirnat; livar Lado Furlan in varilec Hajrula Zaiti.

VET
Traktorist Ivan Kristovič, lanser Janez Robnik in str. ključ. Dušan Vuleta.

PK
Strojni ključ. Vinko Benko; snažilec Jože Kužnik; obl. varilec Peter Jakšič.

PA
Delavca v montaži: Vladimir Potočnik in Avgust Slapnik.

TSS
Avtomehaniki: Branko Koprivnik, Branislav Kukič, Anton Golog, Marjan Zorc, Leko Djakovič, Milan Eržen, Rajko Vrhovec, Ivan Marn; avtopleskar Franc Bergant; avtoličar Franc Šmerkolj.

FRS
Referentki Magdalena Marvai in Marjeta Žibert; knjigovodja Marija Pintarič; saldokontist Anica Baloh.

ICL
Predmetna učitelja: Mihael Dodič in Fani Regina; učit. slov. jezika: Marija Puhan in Marija Longyka.

KS
Administr. Marija Šifrer in Mila Grundner; pripravnika: Goran Beguš in Milan Jurjevič.

NB Skupinovodja Stojan Špruk in transp. del. Jože Čukjati.

SK Obratni kontrolor Ivan Jus.

DR Kuhinjska del. Fani Zorec.

PRB Konstrukter Matevž Milčinski.

Kom. s. Skladiščnik Gorazd Kogoj.

ODŠLI V SEPTEMBRU 1970

MO
Jože Čampelj, Franjo Dizdarevič, Radivoj Milosavljevič, Jože Rutar, Milan Kranjec, Slavko Zajec, Ivan Oražem, Stanislav Blatnik, Jože Vidmar, Jože Skubic, Rudi Kastelic, Vojislav Konjakovič, Stojan Despot, Miloš Podlogar, Izidor Lukek, Gabriel Jenko, Janez Gladek.

FI
Franc Koller, Andrej Kužnik, Brane Sajk, Viktor Šentjurc, Jože Rački, Jože Rihar, Janez Gliha, Luka Stegnar, Janez Čadež, Janez Spreitzer, Janez Rožec, Ante Teskara, Dušan Metelko, Jože Čepon, Marjan Količ, Franc Bertoncelj, Matjaž Švarc, Boris Kalčič.

PK
Ragip Istogi, Jože Fajs, Janez Pirc, Stjepan Kolarič, Anton Mirtič, Mile Zečevič.

VET
Dragiša Pešarikič, Dragica Einhauer, Stjepan Šimunič, Emil Predovnik.

ICL
Joža Brajovič, Marjan Prosen, Marija Maletin.

TSS Rudi Jeraj, Marjan Zgonc.

KS Inž. Salih Tubeishat, Alojz Letnar, Martina Tunšek, Dragica Zobovnik, Dragica Kosaničič.

NB Viktor Vičič, Vinko Leben.

Spl. s. Stanka Markuš, Dodig Anton.

SK Peter Vitič, Mirko Pilič, Marjan Bizjak.

PTO Franc Hočevar, Franc Pucelj, Janez Debeljak, Anton Žonta.

PA Avgust Slapnik.

TSS Inž. Vinko Mauhler.

Kom. s. Janez Kraljič. Dušan Piš.

PK Ibro Djuzilič.

OJ TA VOJAŠKI BOBEN...

Iz JLA sta nam pisala bivša člana našega kolektiva. **Jože Žekš** se nam je oglasil iz Vipave. Vsem sodelavcem pošilja pozdrave, zanimajo ga pa tudi novice iz Litostroja, zato nas prosi, naj mu pošiljamo časopis.

Iz Križevcev pri Zagrebu nam je pisal **Boris Uratarič**, ki bi rad tudi med služenjem vojaškega roka zasledoval uspehe in problematiko podjetja. Zato nas prosi za časopis. Pošilja vsem poznanim tovariške pozdrave.

ZAHVALA

Kolektivu Litostroja se iskreno zahvaljujem za darilo, ki mi bo v trajen spomin in veselje. Dobila sem ga za svoje skromno opravljeno delo, ki ga bom tudi nadalje še opravljala z veseljem in požrtvovalnostjo, kolikor bodo dopuščale moje moči!

Rozina Kovač
Idrija, Kosovelova 39

ZAHVALA

Zahvaljujem se tov. Zevniku, tov. Logarju, vodstvu FI, tov. Poteku, tov. Buriču ter sodelavcem za obiske ob moji bolezni. Zahvaljujem se tudi upravi podjetja za spominsko darilo, ki mi ga je poslala ob 20-letnici mojega dela v podjetju.

Vsem članom kolektiva želim še obilo delovnih uspehov!

Mirko Dimnik

Izlet upokojencev v Fieso

5. in 6. septembra je bil, tako kot vsako leto, organiziran izlet za litostrojske upokojence v Fieso

Kakor vsako leto, so se tudi letos odpeljali naši upokojenci v Fieso. Že v soboto popoldne so se veselo razigrani in polni pričakovanja odpeljali proti morju. Prvi postanek z okrepčilom je bil na gradu Socerb, kjer so nekateri prvič gledali Trst iz drugačne perspektive.

Ob prihodu v Fieso so dobili razpored ležišč, ki so ga pripravili še prej na podlagi seznama. Kmalu po večerji se je oglasila glasba, ki jo je vodil Pegam mlajši, sin kapelnika naše godbe. Igrali so stare, priljubljene domače melodije, ki so še v mladih letih dvigale pete sedanjim upokojencem in jih spominjala na »leta, mlada leta«. Še in še bi se vrteli, vendar je bilo treba ob dveh ponoči le končati, zato, da bi se vsaj malo naspali, kajti v nedeljo dopoldne so skoraj vsi, razen nekaj izjem odšli na sprehod v bližnji Piran, ali v okolico. Če bi imeli glasbo po kosilu, bi se še zavrteli, tako so se pa počasi začeli pripravljati za odhod, ki je še prekmalu prišel.

Vsakdo si je še želel takega izleta in upal, da bo drugo leto spet prišel v Fieso.

Opomba: Slike naročajte pri tov. Malči Braz v sindikatu TZ Litostroj do konca oktobra. Cena slike v velikosti razglednice je en dinar.

Litostroj na jesenskem mednarodnem velesejmu v Zagrebu

Od 10. do 20. septembra je bil v Zagrebu 81. mednarodni velesejem. Ta deluje že 60 let in spada med naše najstarejše tovrstne organizacije. Sodelovalo je 50 držav z okrog 6500 razstavljalci in s 300.000 razstavljenimi izdelki na površini pol milijona kvadratnih metrov. S tem je postal jesenski velesejem središče mednarodne gospodarske dejavnosti, ki si ga je ogledalo okrog milijon in pol obiskovalcev.

Na velesejmu je sodeloval tudi Litostroj, ki se pojavlja tu redno vsako leto. V paviljonu strojne industrije ima v zakupu svoj stalni prostor, ki je bil zelo okusno in domiselno urejen. Razstavljeni so bili naslednji naši proizvodi: kolo Francisove in Peltonove turbine, Diesel motor 300 KS, 3 hidravlične stiskalnice, 1 tabletirka in ulitki.

Na eni stiskalnici je bil tudi praktični prikaz izdelave proizvodov iz plastike, kar je vzbujalo posebno zanimanje med obiskovalci.

Na zunanjem prostoru je bilo montirano v vodnem bazenu 11 centrifugalnih nizkotlačnih črpalk, ki so stalno delovale.

Ob bazenu je bilo razvrščenih 6 avtomobilov Renault-Litostroj in sicer od R 4 do R 16. Tu je bilo vedno mnogo obiskovalcev, ki so se živahno interesirali za nakup vozil.

Od talnih transportnih sredstev sta bila razstavljena še dva viličarja z nosilnostjo 5 in 7,5 t.

Sodelovanje Litostroja na velesejmu je bilo uspešno, saj so nas obiskali poleg dosedanjih poslovnih partnerjev, s katerimi krepimo svoje poslovne odnose, tudi mnogi interesenti, s katerimi bomo v bližnji bodočnosti sklepali pogodbe za naše proizvode.

Ivko

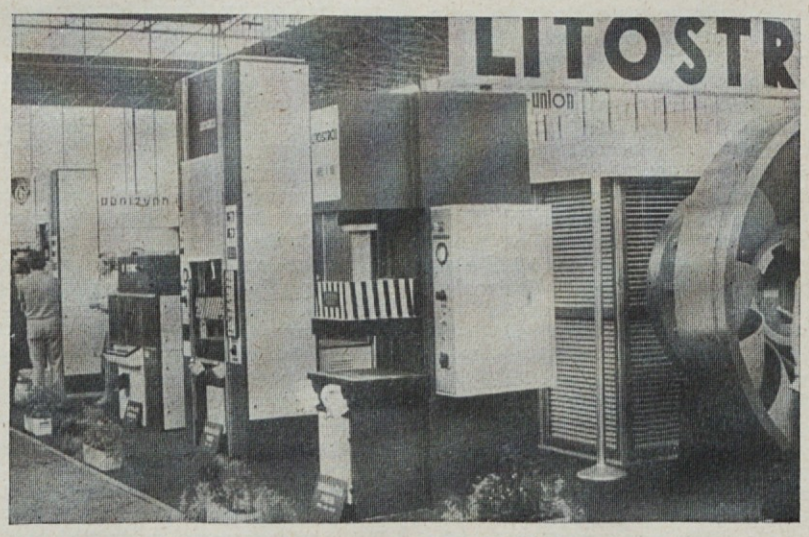

ČLOVEK IN DELO

Rekreacija je potrebna vsakomur

Takoj po končanih prvih letih obnove smo pričeli govoriti o rekreaciji, o nujnem oddihu delovnega človeka. Za rekreacijo smo namenili precejšnja finančna sredstva, ki žal niso dosegla svojega namena. Sčasoma teh sredstev ni bilo več, danes pa ugotavljamo, da tudi rekreacije ni več.

Tolažimo se lahko sicer, da ni nobena prava rekreacija, če gremo enkrat na leto lenarit na morje ali v hribe. Namen prave rekreacije ni v tem, da človek počiva, si polni trebuh in spi. Prava rekreacija zahteva od človeka telesno udejstvovanje, s tem pa se lahko ukvarjamo brez posebnih stroškov. Nekateri kegljajo, drugi balinajo. Vendar ugotavljamo, da je to premalo. Zakaj? Pri kegljanju ali balinanju uporablja človek predvsem roke. Pri balinanju sicer teka z enega konca na drugi, pri kegljanju pa le stoji. Vmes kadi ali popije povrh še nekaj alkohola. Živci so pri igri napeti. Končna posledica je utrujenost, vendar ne tista zdrava, po kateri se človek počuti sproščenega. Navzlic vsemu je ta način še vedno boljši kot kartanje v zakajenih prostorih, ali pa gledanje nogometnih tekem, kjer gledalci vpijejo do onemoglosti in tako nervozno kadijo kot oglarska kopa. Namen prave rekreacije je popolnoma drugačen in njena vrednost je neprecenljiva.

Današnji človek je izpostavljen neštetim pretresom in napetostim. Primanjkuje pa mu tudi počitka. Napeto umsko delo, ročno delo v ropotu, prahu in dimu — vse to ga zelo utruja. Na delovnem mestu se večkrat spremo, delo nam ne gre od rok kot bi bilo treba itd. Po vrnitvi z dela se doma srečamo z drugimi težavami. Skoraj vsakega morijo razni denarni problemi, ki jih posameznik rešuje z raznimi krediti in dolgovi. Nihče noče zaostajati za sosedom, pa naj gre tu za avtomobile, televizijo, opremo stanovanja, obleke itd. Poleg tega hočejo naši otroci imeti isto kot sosedovi. Skratka — današnje življenje nas priganja, drži v napetosti tako, da se niti v spanju ne sprostimo. Tega se največkrat tudi sami ne zavedamo.

Neštetа obolenja nas zdravniki opozarjajo na pravi izvor vseh teh tegob — napetosti. Glavoboli, težave s prebavili, s srcem pa še druga obolenja nastajajo samo zaradi napetosti, zaradi katere se nikdar ne moremo sprostiti. Nekdo jemlje zdravila, drugi išče pozabljenja v alkoholu, tretji se pomirja s cigaretami. S tem doseže le trenutno zboljšanje in težave se mu zde nato še večje.

Praktične izkušnje kažejo, da si moramo urediti življenje po nekem določenem redu. Kako? Prehrana naj bo raznovrstna in primerna težavnosti dela. Spati moramo vsaj sedem ur. Vsak dan moramo biti vsaj eno do dve uri na svežem zraku, pa naj bo to delo ali hoja. Pri tem ne smemo premišljevati o težavah, ki nas tarejo. Zavedajmo se, da so vse moderne tehnične pridobitve potrebne in namenjene le za lajšanje življenja, ne pa zato, da bi se z njimi postavljali pred sosedi. En dan v tednu je namenjen počitku in aktivnemu počitku. To pomeni, da moramo telo obremeniti z nekim delom, pri katerem naši možgani počivajo. Če pogledamo, kaj počno naši preprosti kmečki očanci v nedeljo, bomo videli, da ne sede za mizo in ne pijejo, ampak gredo na ogled njiv, travnikov, ogledujejo si gozd in podobno. Ocenjujejo rast posevkov in načrtujejo posek drevja. Lagodna hoja po svežem zraku jim je v oddih.

Prav tako, če ne še bolj, bi hoja v naravi koristila tistim, ki ves teden sede v pisarni, ali pa tistim, ki prebijejo delovni dan v ropotu in prahu. Marsikdo misli, da je dovolj, če sede v avto ali avtobus, se zapelje v naravo ali celo v gostilno in tam sedi, je, pije in počiva. To je popolnoma zgrešeno. Telo je treba obremeniti s hojo. Lagodna hoja po gozdu zaposli skorajda vse skupine mišic, zahteva njihovo boljšo prekrvavitev in s tem pospeši delovanje srca. Po treh urah se pljuča dobro prezračijo, mišičje pa temeljito prekrvavi. Človek, ki zna gledati okrog sebe, opazi mnogo čudovitih stvari: nežno rastlino v skalni razpoki, čudovito cvetje itd. To vse odvrača njegove misli od problemov, ki ga vsak dan tarejo. Na cilju se nekoliko okrepča, odpočije in se nato vrne po drugi poti. Domov naj se odpravi začasa, tako da lahko med potjo opazuje in proučuje naravo.

Taka rekreacija res pomaga človeku, da se odpočije in iztrga vsakdanjim napetostim. Če se ukvarjamo z rekreacijo vsak teden, sčasoma utrdimo svoje živce in se umirimo. Vendar je dobro, da včasih dopolnimo take sprehode v naravo še s plavanjem ali drugim aktivnim športom. Tudi pozimi je treba nadaljevati in sicer s smučanjem, vendar ne na žičnicah, kjer se človek fizično le malo utrudi in prediha, ampak na terenskem smučanju. Če bi tako delali leta in leta, bi bili bolj zdravi in imeli več možnosti, da bi dočakali visoko starost.

Dr. Edo Tepina

15. septembra je odšel v pokoj naš sodelavec Ludvik Klančar. Kot ključavničar je bil pri nas 17 let. Še veliko zdravih in vedrih let!

Konec avgusta je iz livarne jeklene litine odšel v pokoj tov. Jože Eljon, skladiščnik jeklenih ulitkov. V Litostroju je bil 12 let. Želimo mu prijetno uživanje pokoja.

varnost (ne) varnost-varnost

Sreča v nesreči

Zgodilo se je 19. 9. 1970 (sobota) na 14. polju objekta 005 (obdelovalnica) v dopoldanskem času. Delavec G. L. je dobil nalogo, da izvrta in poglobi izvrtine na manjšem spiralnem ohišju iz sive litine. Delo je potekalo normalno vse do usodnega trenutka. Delo je bilo že skoraj pri kraju, le predzadnjo in zadnjo izvrtino je bilo treba še poglobiti. Toda prav v tem trenutku se je zgodilo nekaj, kar bi lahko delavca stalo življenje ali pa visoko invalidnost. Kaj se je dejansko pripetilo? Po še ne docela ugotovljenem vzroku je delavec prišel z desno roko v nevarno območje orodja, ki ga je prijelo za rokav. Vreteno se je v tem trenutku vrtelo s hitrostjo 190 vrtljajev na minuto. S to precejšnjo naobežno silo je pričelo orodje trgati delavčevo obleko. Delavec je v tem trenutku stal dokaj neugodno in ni mogel takoj izklopiti stroja. Zgolj svoji prisebnosti se lahko zahvali, če ni danes vsaj težak invalid. Z nadčloveško močjo se je uprl ob stroj in predmet, ki ga je obdeloval in s tem seveda ušel katastrofi. Posledice te ogorčene borbe za biti ali ne biti so se kasneje pokazale kot podplutbe na vratu, ramenih in rokah, delno pa na stroju (glej sliko). Ta dokaj čuden »streap tease« se je na njegovo in našo srečo končal dokaj srečno. Strgana je bila sicer v celoti majica, srajca in delovna bluza, delavec pa je odnesel le malenkostno prasko po desni roki. Končalo pa bi se lahko tudi drugače — bolj tragično.

Ta primer navajamo zgolj zaradi tega, da bodo delavci, ki delajo na takih in podobnih strojih, videli, da so v stalni nevarnosti in da se lahko že prva podobna nezgoda konča povsem drugače, kot se je ta, ki smo jo opisali. Upoštevati morajo brezpogojno varnostne predpise. Prav tako naj se ob tej nezgodi nekoliko zamislijo naši konstrukterji orodja, saj iz varnostnega vidika to orodje ni najbolj primerno.

Ta nezgoda, ki se je sicer srečno končala, naj nam bo vsem v opozorilo in premislek.

inž. Vilko Krapež

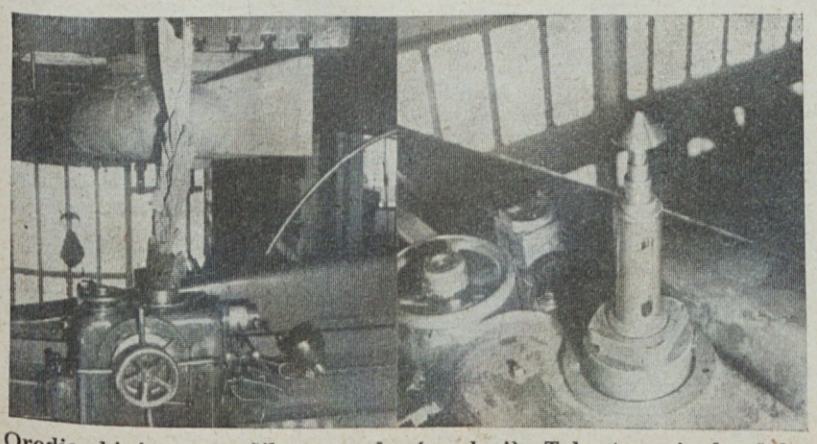

Orodje, ki je povzročilo nezgodo (na levi). Tokrat se je končalo srečno. Ostanki obleke, ki so naviti na orodju (na desni)

POPRAVEK

Na 10. strani priloge, ki je izšla ob 20. obletnici samoupravljanja, se nam je vrinila neljuba pomota. Med člani upravnega odbora podjetja, ki jih je izvolil DS podjetja dne 24. 4. 1969, mora biti namesto dipl. inž. Jožeta Babška navedeno ime **dipl. inž. Kosta da Damos.** Prizadetemu se vljudno opravičujemo.

POŠKODBE V SEPTEMBRU

V mesecu septembru smo imeli v našem podjetju 55 poškodb, od tega 5 na poti v službo oziroma iz službe. V MO je bilo 20 poškodb, v PK 7, v FI 20, v VET 2 in v sekstorjih je bilo 6 poškodb.

Zaradi poškodb smo izgubili 759 delovnih dni, 244 v MO, 80 v PK, 271 v FI, 36 v VET in 128 delovnih dni v sektorjih.

Glavo so si poškodovali 3 delavci, oči 10, telo 4, prste rok 16, ostali del roke 12, noge pa si je poškodovalo 10 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek 13, sledijo sreda 12, torek 10, petek 8, četrtek in sobota s 6 poškodbami.

V mesecu septembru je bilo 6 poškodb manj kot v istem mesecu lanskega leta.

Služba varstva pri delu

140.000 stavkov o proizvodnji

Borba iz Beograda je 20. julija objavila članek z naslovom: »140.000 stavkov o proizvodnji«. Zaradi zanimivosti objavljamo članek skoraj v celoti.

Časopisi delovnih kolektivov so postali glavni izvor vesti o poslovanju, problemih, rezultatih in odnosih delovnih organizacij za preko 253.000 delavcev v družbenem sektorju Slovenije. Kolektivi 157 slovenskih podjetij izdajo na mesec preko 313.000 izvodov časopisov. Večino (104) časopisov izdajajo delovni kolektivi raznih industrijskih podjetij.

Če predvidevamo, da en izvod časopisa prebereta dva bralca, ugotovimo, da imajo časopisi delovnih organizacij preko 600 tisoč bralcev.

Strokovnjaki delavske univerze Tomo Brejc in Centra za raziskavo javnega mnenja so ugotovili, da so glasila delovnih organizacij v letu 1968 odstopila 14 odstotkov svojega prostora fotografijam in drugim ilustracijam. Sam tekst v časopisju pa je vseboval okrog 780.000 stavkov. Okrog 235.000 stavkov je bilo posvečenih proslavam, čestitkam, ženitvam, šalam in podobnim drobnarijam. Vse to bi lahko združili v rubriko razno.

Problemom in uspehom v proizvodnji je bilo posvečeno 143.000 stavkov, kadrovski politiki in delovnim odnosom 113.000, socialni politiki 93.000, medsebojnim odnosom v kolektivih 48.000, samoupravni zakonodaji 39.000, samoupravljanju 39.000, delu družbeno političnih organizacij v podjetju 38.000, finančnemu poslovanju 36.000, cenam in tržišču 29.000.

Med proizvodno problematiko najdemo največ člankov, ki govore o tehnologiji in tehničnih normativih. V času analiziranja člankov je bilo moč zaslediti takšnih stavkov 42.000. Zanimivo je dejstvo, da so o osnovnih

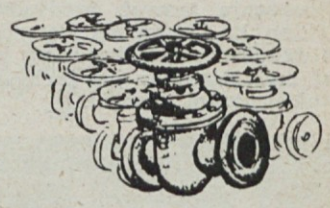

sredstvih in o produktivnosti dela znatno manj pisali. Kar se tiče člankov o cenah in tržišču, je bilo največ prostora posvečenega propagandi, reklami in raziskovanju tržišča (15.000 stavkov). Iz področja obče in splošne zakonodaje so največ pozornosti posvetili sprejemanju splošnih zakonov (16.000 stavkov), nato pravilnikom in delitvi osebnih dohodkov 10.000 stavkov, najmanj pa so pisali o pravilnikih o delitvi dohodka 600 stavkov.

O natančnem pregledu in zvrsti člankov v časopisu Litostroj smo podrobno poročali ob priliki desete obletnice našega časopisa decembra lani. Naj omenim samo, da smo v teh letih objavili 315 člankov z družbeno politično problematiko, 360 člankov o industriji, 370 člankov z vestmi iz obratov itd. Vsega skupaj smo izdali dosedaj 115 številk Litostroja.

Uspeh balinarjev

Ob praznovanju 20-letnice samoupravljanja je balinarski športni klub Litostroj priredil dva večja turnirja, ki naj bi prispevala k temu, da bi bil jubilej še bolj svečan.

Na prvem turnirju, ki je bil neposredno pred državnim prvenstvom, so sodelovali športniki podjetij, v katerih večkrat gostujemo. Na tem turnirju smo si s športno borbo priigrali odlično drugo mesto. Odlično poudarjam zategadelj, ker bi bila višja stopnica za nas dosegljiva le, če bi imeli vsaj podobne pogoje, kot jih imajo balinarji iz Pule. Kljub temu je bila finalna tekma med Litostrojem in balinarji iz Pule poslastica za ljubitelje balinanja in številne gledalce. Moštvo Pule ima v svojih vrstah tudi državne reprezentante, kar ni pripisati zgolj naključju, temveč je to sad pravilne športne vzgoje v njihovem kraju. Klub ni v finančni stiski, celo več, nudijo jim celo to, česar drugi dobro situirani klubi nimajo. Na njihovem pokritem balinišču lahko balinajo vse leto, zato dosegajo dobre rezultate. Tu prirejajo razna državna in mednarodna tekmovanja, saj se jim ni treba bati slabega vremena.

Na drugem turnirju, ki je bil 13. 9. 1970, so sodelovale nekatere najboljše ekipe iz Slovenije in severne Italije. Med 12 sodelujočimi ekipami smo zasedli s prvo ekipo Litostroja I. mesto, medtem, ko je bila naša druga garnitura prav tako dobra in je zasedla peto mesto. Vrstni red na tem tekmovanju je bil:

Litostroj I	I
Šiška	II
Ronchi Italija	III
Jesenice	IV
Litostroj II	V
itd.	

Balinarji smo na športnem polju res veliko prispevali k vzdušju in dobremu razpoloženju vseh prisotnih. Gledalci so v velikem številu prisostvovali in športno bodrili in ploskali športnim potezam sodelujočih tekmovalcev.

Po vsakem veselju pa pridejo trenutki, ko se športni kolektiv sprašuje, zakaj je navzlic dobrim uspehom v težkem položaju. Težko je športniku, ko ugotovi, da klubu s široko rekreativno možnostjo zelo malo nudimo. Mislim, da je to za naše delavce edini rekreacijski prostor, najbolj pri roki in najbolj primeren že zaradi izrednih ugodnosti, ki jih nudi naša menza, ki ima prav gotovo korist od balinanja.

Na naših baliniščih se delavec po napornem delu za kratek čas sprosti, kar prav gotovo ugodno vpliva na njegovo delo v tovarni in doma.

Prepričan sem, da podjetje premalo ali skoraj nič ne naredi za šport in rekreacijo. Balinarski klub Litostroj je pri nas eden najbolj aktivnih. Poznajo ga tudi v tujini, ne samo po športnem udejstvovanju temveč predvsem kot ekipo, ki dosega več kot odlične rezultate. Naj omenim le nekaj rezultatov, ki jih je klub v letošnji sezoni dosegel:

Prvega maja smo sodelovali na turnirju v počastitev 25-letnice prve slovenske vlade v Ajdovščini in dosegli III. mesto.

Na Jesenicah smo na mednarodnem tekmovanju ob obletnici železarne med 16 ekipami zasedli drugo mesto.

V Mariboru smo ob počastitvi 50-letnice Metalne dosegli I. mesto.

Na republiškem prvenstvu sta dosegla v parih tretje, na državnem prvenstvu pa šesto mesto Viktor Kos in Andrej Žorž.

Na republiškem prvenstvu je bil Viktor Kos tretji, na državnem prvenstvu pa četrti.

Na turnirju v Rožni dolini smo zasedli četrto mesto.

Na turnirju v Štanjelu smo bili drugi.

Na turnirju v Italiji se žal nismo plasirali v finale.

Zelo lep uspeh smo dosegli na mednarodnem tekmovanju v Italiji, kjer smo med 120 sodelujočimi ekipami zasedli odlično IX. mesto. Tu so sodelovale ekipe, ki se redno udeležujejo svetovnih prvenstev, eno teh smo uspeli tudi izločiti.

Poleg omenjenih tekmovanj redno in uspešno tekmujemo v ligaškem prvenstvu.

Naj omenim, da imamo tekmovalce, ki v republiškem in državnem merilu toliko pomenijo, da občasno igrajo tudi za reprezentanco Slovenije.

Obstoj kluba je v veliki meri zasluga peščice vestnih članov prostovoljcev, ki s svojim delom omogočajo klubu, da lahko ob nenormalnih pogojih normalno dela.

Naj povem, da leta in leta prosimo, naj nam podjetje priskoči na pomoč, da bi naposled lahko delovali bolj reprezentativno. Potrebujemo svoj, že nekolikokrat obljubljeni športni kotiček, kjer bi hranili klubske rekvizite, pokale, trofeje, plakete, priznanja itd. Tu bi Litostrojčani lahko s ponosom razkazovali gostom s trudom in športno borbo pridobljena priznanja.

V klubu smo se odločili, da bomo registrirali še eno moštvo zato, da bi se čim več mladih članov športno udejstvovalo, se športno borilo in čim uspešnejše zastopalo ime Renault-Litostroj. Pod tem imenom namreč nastopajo v B skupini. Čeprav so še neizkušeni, se uspešno uveljavljajo in nizajo uspeh za uspehom.

Ob tej priliki se zahvaljujemo podjetju za enkratno pomoč ob organizaciji turnirjev ob počastitvi 20-letnice samoupravljanja.

Predsednik BSK Litostroj
Janko Fonda

Zmagovalna ekipa s trofejami

Prvo mesto šahistov

K proslavi 20-letnice samoupravljanja in 23-letnici obstoja našega podjetja so tudi šahisti prispevali svoj delež. Pod okriljem sindikalne podružnice je šahovska sekcija dne 5. 9. priredila ekipni pokalni turnir, na katerem so poleg domače ekipe sodelovali še šahisti »Uljanika« iz Pule, »Metalne« iz Maribora in iz Strojne tovarne Trbovlje.

Zbrano (Foto J. Žlebnik)

Medtem ko so bili šahisti iz Maribora in Trbovelj že naši stari znanci, saj sodelujemo z njimi že več let, je ekipa iz Pule nastopila tokrat pri nas prvič. Tekmovalna pravila so predvidevala nastop ekipe s štirimi igralci, igralni čas ena ura za vsako kolo. Predsednik šahovske sekcije tov. Suwa je najprej pozdravil vse prisotne igralce ter jim zaželel čimveč športne sreče, nakar se je pričel turnir. Posamezni rezultati so bili naslednji:

Metalna — Uljanik	3,5 — 0,5
Litostroj — STT	2 — 2
Metalna — STT	2,5 — 1,5
Uljanik — Litrostroj	0,5 — 3.5
Metalna — Litostroj	1 — 3
Uljanik — STT	2,5 — 1,5

V končnem plasmanu je zmagala ekipa Litostroja z 8,5 točkami, sledijo Metalna 7 točk, STT 5 točk in Uljanik 3,5 točke. Zmagovalno ekipo so sestavljali: Mušič, ing. Janjič, ing. Lagodin, Keglović, Kobler in Bogunović.

Zatem so vse ekipe odšle na skupno kosilo v našo delavsko restravracijo, kjer je sledila svečana razglasitev rezultatov in podelitev lepega pokala zmagovalcu. V prijetnem razpoloženju in tovariškem vzdušju smo se razšli z željo, da bi bilo takih srečanj še več.

V okviru že tradicionalnih medsebojnih obiskov smo imeli 27. 9. v gosteh predstavnike Brodogradilišta iz Splita, ki so prišli na povratno srečanje. Naši predstavniki so namreč gostovali v Splitu že koncem maja. Pomerili so se med seboj v več športnih disciplinah in sicer v malem nogometu, kegljanju, streljanju in šahu. Zatem so si ogledali Sorško planino ter lepote Bleda in Bohinja.

Ivan Kobler

Bil je zares lep večer

Tako je vzkliknil preprost delavec doma nekje z Dolenjske. V mislih je imel predstavo v Križankah, ki je bila prirejena članom kolektiva Litostroj ob dvajsetletnici delavskega upravljanja. Brez dvoma je k prijetnemu razpoloženju prispevalo več faktorjev in med njimi ne nazadnje svojevrstno okolje Križank. Umetniško izoblikovan kamen in železo, bujno zelenje poživljeno z diskretno razsvetljavo je izredno okolje, ki s svojo umetniško monumentalnostjo prisili obiskovalca že ob vhodu k svečanemu razpoloženju.

Program prireditve je bil zelo posrečeno izbran. S kombinacijo resnejše in lažje glasbe je nudil vsakemu obiskovalcu nekaj, kar mu je bilo všeč. Na svoj račun so prišli ljubitelji opernih arij in tisti, ki ljubijo narodne viže. Toda kljub dobri sestavi program sam ne bi vzbudil pri občinstvu tistega navdušenja, ki ga je, če ga ne bi izvajali zares pravi mojstri. Nastop opernih pevcev Vilme Bukovec, Rajka Koritnika in priljubljenega Ladka Korošca pomeni nastop pevcev vrhunskih kvalitet. Ne pozabimo, da so tem umetnikom ploskali ne samo doma, temveč operni sladokusci po širnem svetu.

V drugem delu programa je nastopil Miha Dovžan s svojim instrumentalnim in vokalnim ansamblom ter s popularno pevko Ivanko Kraševec. O kvaliteti in priljubljenosti tega ansambla je bilo že dovolj slišati. S svojim nastopom so to ponovno potrdili. Njihov nastop je poživljal humorist Rado iz Škofje Loke. Pri nas imamo sicer precej humoristov, ki pa mnogokrat učinkujejo preveč stereotipno, dočim je nastop omenjenega humorista deloval nekako osvežujoče. Poslušalce je osvojil s preprosto neposrednostjo in ne nazadnje s svojo »boleznijo«.

Za nevsiljiv prehod med resnejšo in lažjo glasbo je poskrbel Stane Sever. Ob njegovem nastopu smo ponovno spoznali, da je velik in resničen umetnik, ki lahko brez posebnih rekvizitov, zgolj z močjo svoje umetniške besede pritegne in navduši slehernega gledalca. Vsem, ki ljubimo dramsko umetnost, je iskreno žal, da tega velikega igralca ne vidimo več na našem osrednjem slovenskem odru.

Vsi nastopajoči vključno z obema napovedovalcema so vzeli svoj nastop nadvse resno in odgovorno ter niso podlegli tistemu tako razširjenemu mnenju, da je za delavca vse dobro. Ravno ta prizadeven način izvajanja je pošteno ogrel dlani občinstva ter povzročil, da aplavz ni bil samo vljudnostna gesta, temveč resničen izraz priznanja in hvaležnosti.

Po končanem sporedu je sledila zabava s plesom. Tudi ta je dosegla svoj namen. Člani kolektiva so se zabavali v prijetnem prijateljskem vzdušju do zgodnjih jutranjih ur.

Neki znanec mi je hudomušno dejal, da ga je najbolj navdušil nastop ansambla »Čevapčiči« ob spremljavi dalmatinske črnine in da ga pri tem ostali program ni motil!

Na koncu naj omenim še to, da je bilo osebje bifeja v Križankah presenečeno nad kulturnim obnašanjem Litostrojčanov. Nobenega razgrajanja in razbijanja kozarcev ni bilo, čeprav niso točili samo brezalkoholne pijače. Mogoče je k temu vsaj malo prispevalo okolje in umetniški program. Če je temu tako, potem le ni škoda včasih žrtvovati kakšnega dinarja za kulturo, kot žal mnogi to mislijo.

Naj končam zopet z besedami tistega delavca z Dolenjske, da nekaj tako lepega še nikdar ni videl in da je bil »zares en lep večer«!

NGP

Ansambel Mihe Dovžana, kvintet Gorenjci in Ivanka Kraševec. Zabavali so nas na kulturni prireditvi v Križankah.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 56-021 (h. c.) int. 246 — Cena posamezni številki v prodaji 50 Sdin — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru

Presenečenje

Vsakdo, ki sedaj pride v naše podjetje, je lahko presenečen, ko opazi povsod, kako so vsi prostori očiščeni in snažni.

Člani naše delovne skupnosti so namreč prav lahko opazili, da je podjetje z veliko vnemo in s stroški uredilo in očistilo vse prostore ob dneh, ko smo praznovali dvajsetletnico delavskega samoupravljanja. In da ne bi bila ta vnema in delo zaman in brez uspeha, so se odločili, da naj tudi v bodoče ostane tako vse čisto in pospravljeno. Zavedati se je namreč treba, da nismo sprejemali goste samo ob dneh proslave, ampak da nas obiskujejo kupci vsak dan. Zato je res veliko presenečenje za vsakogar, ko lahko opazi, da delavci ne mečejo več papirja, cigaretnih škatlic in druge navlake po travi, po poteh in po delavnicah, ampak dajejo take predmete tja, kamor spadajo.

Tudi na novo prebeljene stene so sedaj ostale čiste, nihče več namerno z umazanimi rokami ne onesnažuje in kvari to lepoto.

Tudi pred vhodom je sedaj red. Ni več divjanja in nepravilnega parkiranja, vhod za kolesarje je vedno prost in tudi avtobusi parkirajo na določenem prostoru.

Še posebno pa je sedaj red s prevozi v podjetju. Šoferji, ki so preje divjali z osebnimi avtomobili, so sedaj pričeli upoštevati opozorila na pravilno vožnjo in vozijo tako, kot je potrebno.

Želimo, da bi tako stanje ostalo še vnaprej.

M. S.